

vpl. Pyhäjärvi

Maanantai 20. lokakuuta 2008

Pyhäjärveläisyyden vaali - Karjalan puolustaja

N:o 10 53. vuosikerta

Kuulutko sukuuni?

”Isoisä muutti 1900-luvun alussa Pohjanmaalta Sakolaan. Löytyisikö teiltä mitään tietoa?”

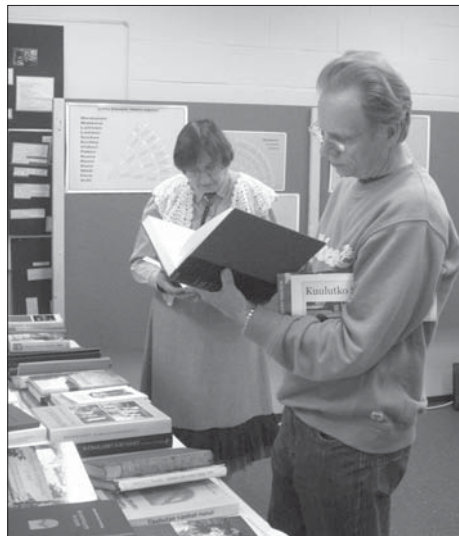
”Mummoni on Metsäpirtistä. Hänen sukunsa on asunut siellä vuosisatoja. Onko kukaan tutkinut tätä sukua?” ”Tässäpä on hyvä kirja. Voi mitä tietoja!”

– Vastauksia annettiin, mitä osattiin. Monessa tapauksessa ohjattiin kyselijää eteenpäin antamalla vihjeitä, mistä asiaan saattaisi löytyä vastaus.

Tällaisia lausahduksia kuului lokakuuisena viikonloppuna 11-12.10.2008 Kuulutko Sukuuni -tapahtumassa Vantaalla. Suvannon Seudun Sukututkijoilla oli oma osastonsa yhdessä muun yli 80 osaston kanssa. Suvannon seudun suvut olivat muutenkin hyvin esillä: Metsäpirtin Peltoilla ja Ahtiaisilla, Pärssissä Pyhäjärveltä sekä Lallukan sukuseuralla oli omat osastonsa. Myös Vaski-suvun edustaja oli paikalla.

Kauko Hinkkanen on alkanut koota luetteloa pitäjämme – Metsäpirtti, Pyhäjärvi, Rautu, Sakkola sekä Vuoksela – koskevasta kirjallisuudesta. Kirjapöytäme olikin mittava. Sen huomasivat osastollamme kävijät. Pitäjähistoriat olivat mielenkiintoisia. Eri suvuita tehtyjä sukututkimuksia ja -kirjoja tutkittiin mielenkiinnolla.

Kävijöitä osastollamme, kuten koko tapahtumassa,

Kirjapöydästä löytyi mielenkiintoista tietoa. Pyhäjärveläinen Kauko Hinkkanen on ryhtynyt luettelemaan Suvannon seudun pitäjien kirjallisuutta.

oli välillä tungokseen asti ja päivystäjillä oli täysi työ kävijöitä palvellessa.

Suvannon Seudun Sukututkijat kokoontuvat neljästi vuodessa Karjalatalolla Helsingissä.

Seuraava kokoontumiskerta on lauantaina 15.11. Laatokka-salissa. Tällöin ovat vetovuorossa pyhäjär-

veläiset. Yhteen tulo alkaa vapaalla seurustelulla ja kohtaamisilla klo 12.30. Varsinainen kokous alkaa kahvin jälkeen klo 14 kes-täen klo 17 asti.

Käypä sivuillamme kurkistamme kokousohjelmia ym. tietoa osoitteesta: www.suvannonsuvut.net.

LEENA REPO

Turussa pidetään Luovutettu Karjala -seminaari

Turun suomenkielinen työväenopisto ja Turun yliopiston poliittisen historian laitos järjestävät yhteistyössä seminaarin *Luovutettu Karjala ennen ja jälkeen toisen maailmansodan*. Lauantaina 8.11. klo 10-16 opistotalon juhlasalissa, Kaskenkatu 5, pidettävä tapahtuma jatkaa vuosittain toteutettujen laadukkaiden Karjala-seminaarien sarjaa.

Opiston rehtori **Ilkka Virta** kertoo tilaisuuteen odotettavan noin 200 henkeä kuuntelemaan tasokkaiden tutkijoiden esityksiä.

– Seminaarissa käsitellään toisessa maailmansodassa Neuvostoliitolle menetettyä Karjalan alueen historiaa sotia edeltäneestä ajasta nykypäivään. Käymme läpi mm. seuraavia kysymyksiä: Millainen Viipurin lään oli ennen toista maailmansotaa ja mikä oli sen merkitys Suomelle ja suomalaisille? Millaisen roolin alue sai Neuvostopoliitikassa?

Mistä se sai asukkaansa? Miten alueen kulttuuri, poliittinen elämä ja talous kehittyivät uuden isännän aikana?

Mitä kuuluu alueelle ja sen asukkaille nykyisin ja mihin ollaan menossa?

Seminaarin puheenjohtajana toimii professori **Timo Soikkanen**, Turun yliopiston poliittisen historian laitoksesta. Esitelmöitsijöiksi saapuu asiantuntijoita Helsingin, Joensuun, Petroskoin ja Turun yliopistoista.

Seminaarin hinta on 25 euroa sisältäen lounaan ja kahvin. Paikkojen rajallisuuden ja lounasjärjestelyjen vuoksi tilaisuuteen on pakollinen ilmoittautuminen **23.10.** mennessä työväenopistolle, puh. 2629 811.

Antero Pärssinen (vas.) toimi omalla osastollaan Pyhäjärven Pärssisten sukuseuran edustajana.

Pyhäjärveläistytön kansainvälinen rakkaustarina vuosikymmenten takaa

82-vuotias **Meri Backus** o.s. **Pusa** on elänyt todella mielenkiintoisen ja monivaihteisen elämän, josta saisi kirjoitettua vaikka romaanin. Lisäksi hänellä on erinomainen muisti ja taitava tyyli kertoa asioita, joista lehteen voi tulla vain pieni osa.

Merin vanhemmat olivat **Aino os. Hämäläinen** Kivusta ja **Väinö Pusa** Pyhäjärven Rotjanlahdesta.

Meri ja Jack Iomalla Kyp-rorsella 1989.

He avioituivat hyvin nuorina v. 1921, Aino oli 17- ja Väinö 20-vuotias. Meri syntyi 1926 Rotjanlahdessa.

Sotaväen jälkeen Väinö meni liike-elämään. Hän alkoi tehdä kauppaa kaloilla. Myöhemmin tulivat mukaan hevoset. Hän osti Viipurin markkinoilta hevosia ja vei niitä myytäväksi Suojärvelle. Siellä oli valtaiset metsätyömaat, joissa tarvittiin hevosia.

Aino kävi Viipurissa parturi-kampaaja koulutuksen sekä kosmetologikursseja. Suojärvi oli vilkas kauppa- paikka ja niin he muuttivat sinne. Aino perusti partu-

ri-kampaamon ja kauneushoitolan. Tämän lisäksi hän perusti vielä työmaaruokalan.

Ennen talvisotaa tytär Meri ehti käydä Suojärveltä yhden vuoden oppikoulua.

Elämä toi senkin jälkeen yllätyksiä. Kun Meri rakastui hollantilaiseen Jackiin, isä muistutti, että Suomessa on kyllä komeita miehiä kumppaniksi, ettei niitä tarvitse Hollannista asti lähteä etsimään.

Merin vaiherikkaasta elämästä lisää sivuilla 6-7.

20. lokakuuta 2008

Naapurit tutuiksi

Suvannon seudun pitäjät yhteisöt ovat jälleen kokoontuneet syyskuun lopulla yhteiseen kokoukseen Karjalatalolle rautalaisten isännöitynä. Kokouksessa käytiin Sakkolan, Käkisalmen, Raudun, Metsäpirtin, Vuokselaan, Räisälän ja Vpl. Pyhäjärven yhteisiä asioita läpi ja kokoukseen osallistuivat niin säätiöiden kuin pitäjaseurojenkin edustajat.

Kahden viimeksi kuluneen vuoden aikana ovat pitäjät yhteisöjen edustajat tutustuneet vuoden 2007 keuhalla Pyhäjärveen, Käkisalmeen ja Räisälään sekä viime keväänä Sakkolaan ja Vuokselaan. Hyvät etukäteissuunnitelut takasivat nykyin kahden päivän aikana mahtavat näkymät kyseisiin naapuripitäjiin ja niiden eri kyliin. Itselläni muodostui kohokokohdaksi retkeily Vuokselaan, jossa Taisto Virkin opastuksella tutustuimme eri kohteisiin. Matkan aikana arvostukseni Vuoksela-Seuran ja säätiön toimintaan entisestään kasvoi, sillä kovin vaikeissa olosuhteissa verrattuna esimerkiksi Pyhäjärveen, he ovat joutuneet muistomerkialueitaan hoitamaan.

Vuoden 2008 retki huipentui Losevon hotellissa vietettyyn iltaan, johon osallistuivat myös paikalliset hallintoviranomaiset. Mainioiden tulkkien ansiosta pystyimme esittelemään itsemme ja entiset kotipitäjämme. Vieraiden esittelyssä voimme todeta, että entiset pitäjänraajat ovat kovasti muuttuneet pienemmiksi. Suuren Sakkolan pitäjänkin alueella toimii nyt varsin monta erillistä hallintoaluetta. Entinen Pyhäjärven pitäjä on kuitustunut alueelta huomattavasti pienemmäksi ja hallintoalueen nimi on Otradneskoje. Kunnanjohtajana toimii jo muutaman vuoden ajan virassaan ollut Nikolai Ivanovitsh Babin. Missään kohdin ei nykyisen hallintoalueen raja yllä Laatokkaan ja mm. Pyhäjärven rannalla Tolsterin niemessä sijaitseva uusi lomahotelli ei kuulu nykyisen kunnan alueeseen. Samoin viime lehdessä todettu kaivausalue Kiimajärvellä ei kuulu johtaja Babinin alueeseen.

Meille pyhäjärveläisille pitäjän rajat ovat kuitenkin muuttumattomia. Laatokan, Pyhäjärven, Yläjärven ja Kiimajärven rantamat ovat tuttuja paikkoja. Tärkeämpää kuin uudet rajat meille on edelleen se, että saamme vapaasti liikkua edes turisteina entisillä lapsuuden leikkipaikoilla.

Kuluneen kesän aikana olen päässyt neljäksi käymään Karjalassa. Retkistä yksi suuntautui Sortavalasta pohjoiseen aina Suojärvelle ja Petroskoihin saakka. Runsaasti uutta näkömää avautui silmien eteen. Pyhäjärvelle, Vuokselaan, Sakkolaan, Rautuun ja Metsäpirttiin suuntautuvien matkojen aikana tuli selväksi, että kauniita maisemia on ollut muuallakin kuin Pyhäjärvellä ja kotikylässäni Rotjanlahdessa. Osuvasti eräessä matkaseurueessa mukana ollut Esko Pulakka totesikin Noitermaan lammilla "katso Reino eteen tai taakse aina näkyvät Noitermaan lammet". Näin on ja meidän matkailijoiden kannattakin huomioda myös naapuripitäjien ja kylien nähtävyydet.

REINO ÄIKIÄ

Kuvassa kirjoittaja Laatokan rannalla Metsäpirtissä.

Säätiöseminaarissa käsiteltiin taloutta ja yhteistyötä

Karjalan Liiton järjestämä säätiöseminaari pidettiin Eläkevakuutusyhtiö Ilmarisen tiloissa 3. lokakuuta. Tilaisuudessa käsiteltiin taloudellista toimintaa vastuukenttineen sekä säätiöiden yhteistoimintaa.

Räisäläisten Säätiön hallituksen puheenjohtaja **Juhani Huppunen** kertoi omassa puheenvuorossaan Suvannon seudun pitäjien; Käkisalmen, Metsäpirtin, Rautu, Räisälä, Sakkola, Pyhäjärvi, Vuoksela, yhteistyön hyödyistä. Hän totesi yhteistoiminnan olleen vaihtelevaa ja monipuolista.

– Merkittävä hyöty saadaan siitä, että voi kysyä toisilta miten asiat on hoidettu. Jokaisen ei tarvitse keksiä itse ruutia. Pidämme kaksi kertaa vuodessa palaverit, joissa käydään läpi yhteisiä asioita, valaisi Juhani Huppunen.

Hän kertoi yhteistyön piiriin kuuluvan myös yhteiset matkat luovutetun alueen pitäjien. Kolmen matkan yhteydessä tutustutaan naapureiden pitäjien ja tavataan myös nykyistä paikallisjohtoa. Näiden sitien ylläpitäminen on välttämätöntä, jos halutaan jatkaa toimintaa esimerkiksi vanhojen hautausmaiden kunnossapitämiseksi ja säilyttämiseksi.

– Kaikista ponnisteluista huolimatta vaikeuksia rajan takaisissa hankkeissa tulee eteen Yksi yhteinen alue on talvisodassa paikallisista miehistä kootun Erilinen Pataljoona 6 käynnän ratkaisevan Keljan taistelun muistomerkini pystyttäminen. ErP6:n perinneyhdistys on asettanut tavoitteekseen muistomerkini saamisen. Nyt on tehty päätös, että se pystytetään 27.12.2009, jolloin tulee 70 vuotta täyteen taistelusta. Paikkaa ei vaan vielä tiedä, koska neuvottelut eivät rajan takana etene.

Kuvassa Matti Naskali (vas.) Sakkola-Säätiöstä, Juhani Huppunen Räisäläisten Säätiöstä, Reino Äikiä ja Antero Pärssinen Vpl. Pyhäjärvi-Säätiöstä valmistautumassa seminaariin.

Juhani Huppunen listasi yhteistoiminnan tulevia tarpeita. Yksi merkittävä haaste on arkistointi niin, että tietojen yhteinen hyödyntäminen olisi mahdollista. Tähän liittyy internetin hyödyntäminen, mikä onkin tarmokkaan työn alla.

– On myös kysytty olisiko säätiöiden tai seurojen yhdistäminen tarpeen. Nyt kannattaa pohtia kumpi on parempi vaihtoehto, yhteistoiminta vai yhdistäminen, päätti Juhani Huppunen.

Verotus ja vastuut

Osanottajat saivat ohjeita myös verohallituksen asian-tuntijalta, kun ylitarkastaja **Ilkka Lahti** selvitti mitä tarkoitetaan yleishyödyllisellä toiminnalla ja milloin verottaja puuttuu tuloihin. Hän kehotti miettimään sitä, miten esimerkiksi toteuttavako julkaistut lehdet välittömästi säätiön tarkoitusta, vai onko kyseessä puhtaasti kaupallinen toi-

mina. Samalla periaatteella kannattaa hänen mukaansa miettiä muitakin toimintoja ja rahan käyttöä.

Erityisasiantuntija **Jani Heikkala** antoi neuvoja säätiöiden taloudelliseen toimintaan liittyvistä riskeistä ja hallitusten vastuusta.

– Kyse on kuitenkin normaalitoiminnasta ja järjen käytöstä. Suositellen kaikista huolimatta, että uudelta hallituksen jäseneltä pyydetään kirjallinen suostumus, missä hän kertoo myös ymmärtävänsä toimintaan liittyvät riskit.

Heikkala korosti myös sitä, että hallitusten on hyvä käyttää joko omaa tai ulkopuolista asiantuntemusta, niin että mahdolliset taloudelliset tai muut vastuisiin liittyvät riskit tunnistettaisiin.

Karjalaisuutta etsitään

Karjalan Liiton puheenjoh-

taja **Markku Laukkanen** vieraili seminaarissa tuomassa Liiton terveiset. Hän totesi viime kesän sadoissa karjalaisissa tilaisuuksissa käyneen tuhansittain ihmisiä. Tämä osoittaa, että karjalaisuudelle on kysyntää.

– On hieno juttu tunnustaa karjalaiset juuret. Meidän tehtävämme on avata ovet kaikille, jotka ovat kiinnostuneet karjalaisuudesta. Tämän voi toteuttaa menemällä sinne, missä ihmiset ovat – toreille, markkinoille jne. Kojut pystyy ja jaetaan tietoa seuroista ja jäsenyydestä, korosti Laukkanen.

Hän totesi, että heimoja maakuntakulttuurit eivät häviä EU:n alueelta. Laukkanen mukaan karjalaiset ovat mukautumiskykyisiä. Me ymmärrämme hänen mukaansa muita kulttuureja paremmin kuin toiset, jo ommen kohtaloittemmekin pohjalta.

KULLERVO HUPPUNEN

Ukkosen sukuseuran kuulumisia

Ukkosen sukuseuran ry:n (Sakkolan Koukunniemi, Pyhäjärven ja Sakkolan Lohjoki) perinteinen sukujuhla ja sukukokous pidettiin Nakkilassa Villilän kartanossa 16.8.2008.

Paikalla oli 65 suvun edustajaa. Sukuseuran puheenjohtaja **Marja-Riitta Hakala** toivotti läsnäolijat tervetulleeksi.

Vuoden aikana kuoleman kautta ovat poistuneet: **Arvi Ukonen, Pekka Koski, Hellin Niemi, Reino Honkasalo ja Kerttu Kauppinen.**

Varsinaisessa sukukokouksessa valittiin seuraavaksi toimikaudeksi puheenjohtajaksi **Marja-Riitta Hakala**. Hallituksessa jatkavat suoraan **Tuija Ukkonen** Ikaalasta, **Taisto Kaipainen** Raumalta, **Raimo Honkasalo** Porista sekä **Aulis Ukkonen** Helsingistä.

Hallituksen valittiin uudeksi erovuorossa olleet **Laila Innanen** Tampereelta, **Marja-Leena Juhola** Porista, **Riitta Pykäläinen** Tampereelta ja **Pentti Ukonen** Helsingistä.

Tilintarkastajaksi valittiin

Osmo Juvonen Helsingistä, varalle **Tiina Inkinen** Savonlinnasta.

Sukuseuran jäsenmaksuksi vahvistettiin 10 euroa/2 vuotta, 20 euroa/5 vuotta, 35 euroa/10 vuotta. Kannatusjäsenmaksu on 7 euroa vuodessa.

Toimintasuunnitelman vuodelle 2008-2009 mukaan toimintaa pyritään kehittämään, vaikka sukukokouksiin ja sukujuhlaan osallistuvien määrä on vähentynyt.

Sukukirjaan kerätään ajan

tasalla olevaa tietoa muutoksista, jotka julkaistaan mahdollisessa lisälehtisessä.

Ensi kesän sukukokous ja sukujuhla ovat elokuun puolivälissä, tarkempaa tietoa tulee myöhemmin.

Hallitus piti järjestäytymiskokouksensa Helsingissä 4.10.2008. Sukuseuran sihteerinä jatkaa Tuija Ukonen ja rahastonhoitajana jatkaa Marja-Leena Juhola.

UKKONEN
SUKUSEURAN
HALLITUS

Lamminharju ja lammet ovat Noitermaan helmi

”Niinpä muotoutuu Pyhäjärven alueen länsiosan läpi Noitermaan tienoilta katkonainen, luonnonihana harjujono,...sen nimenä on Lamminharju.” Näin paikkaa kuvaillaan Pyhäjärven historian alkulehdillä.

Noitermaalaisille Lamminharju ja sen molemmiin puoliin olevat lammet ovat tuttuakin tutummat, ja siellä on ehdottomasti päästävä käymään, kun kotiseutumattoja tehdään. Mutta missä ohikulkijan silmin katsottuna tämä paikka oikein on? Kun Kiviniemestä kuljetaan Pyhäjärven-Käikisalmen suuntaan, tie vie nykyisin rautatien länsipuolitse ja kylä jää sivuun. Vanha maantie ylittää rautatien Miissuan kohdalta ja kulkee kylän läpi, mutta ei silloinkaan nähä mitään harjua tai lampia, nähdään vain entisestä täysin poikkeava kyläaukea. Vain tarkkasilmäinen kulki erottaa muutaman alkuperäisistä kylän taloista, sillä kolhoosiaikana nykyiset asukkaat ovat tyystin muuttaneet kyläkuvan. Lamminharju on kyllä paikallaan, ja se sijaitsee kyläaukean pohjoispuolella luode-kaakkoisuuntaisena.

Olen hyvän matkaa yli 70-vuotias, mutta nyt pudotan hartioltani nuo kymmenet vuodet ja muutun 7-vuotiaaksi tyttöseksi. Palaan aikaan, jolloin oltiin osa kotikylää, kylää, jossa oli arkinen aherrus ja elämä ja jossa asukkaat ja kylä olivat yhtä. On kesäpäivä, aurinkoinen ja lämmin. Juosta kipitän pitkin Vanhamäen kujasia Vesikommälle, käännyin siinä lautamiehelaisten kohdalta maantielle, ohitan sedän lasten talon, Niukkanen ja Purasen kujaset, Karttusen sireeniäidan ja sen takana olevan talon ja käännyin sitten kohta oikealle. Maantien sora muuttuu jalkapohjissa mukavalta tuntuvaksi. Lämpöiseksi ja hienoksi hiedäksi.

Tästä kulkee oikopolku lammille ja sinne nyt tekee mieleni. Polun vasemmalla puolella on Pensasmaan Pekon talo. Pihalla taitaa nyt näkyä vain Hilma, perheen äiti, sillä pojat ovat tietysti lammella. Vähän kauempana, samalla puolen polkua, on Kassatalo ja sitten vielä männikössä Felinin Anselmin punainen, taitekattoinen talo. Polulla on runsaasti pieniä, kuivahtaneita männynkäpyjä ja ne vähän pistelevät paljaita jalkapohjia. Läheiseltä sahalla kuuluvat sirkkelin ulvahtukset ja muut työn äänet.

Nyt polku, jota kuljin, yhtyy sahan, kauppojen ja koulun suunnalta tulevaan harjutiehen. Kipaisu loivasti laskevalta harjanteelta alaspäin, ja siinä se on: kylän lasten uintipaikka. Tällä kohdin on lampien välis-

sä kapea kannas. Sen kylän puoleinen lampi on nimeltään Taipaleenlampi, ja siinä uidaan. Pohja on kova, vaikkakin vähän kivinen, mutta se ei uimareita haittaa. Toisella puolen on pehmeäpohjaisempi Nurmilampi. Lammet ovat ikään kuin peräkkäin, Nurmilampi jatkuu koululle päin, Taipaleenlampi puolestaan jyrkempää harjunosuutta seurailleen Kujassuuhun asti.

Tänne halusin, kylän lasten joukkoon polskuttelemaan ja uintitaitoa opettelemaan. Siellä se taito kesän mittaan tarttuikin, toisilta vain oppia ottaen. Isot pojat olivat mielestäni tositaivavia, kun uivat yli lammen Karttusen laiturille ja takaisin. Ei näkynyt silloin aikuisia siinä lammen rannalla, taisivat lapset vain vartioida toinen toistaan, ja ehkäpä Pentti-veli piti minuakin silmällä.

Lamminharjuun ja lampiin liittyvät lapsuusmuistoni ovat vähäiset, mutta ne nousivat vahvasti esiin mielen syvyyksistä ensimmäisellä kotiseutumatkalla. Sama maantie, sama pehmeä hietä polulla ja mitä mieluisin uintikokemus lapsuuden leikkitoiverini Helgan kanssa.

Tämän kapeikon ja uintipaikan jälkeen harju nousee jyrkästi ylöspäin ja samalla levenee. Noitermaalisten kylässä asuessa tie haarautui kahteen suuntaan. Vasemmanpuoleista tietä mentiin Nurmilammen takaisille pelloille ja oikeanpuoleinen vei Kujassuun kautta Soprikkalaan. Silloin tiet olivat ahkerassa käytössä. Nykyisin lampien välinen kapeikko on osittain veden peitossa. Paikalliset asukkaat ovat vierilleet veteen isohkoja kiviä, ja monta hupaisaa hetkeä on vietetty, kun kotikylämatkoilla on yritetty päästä harjulle. Taitavimmat tasapainoilevat kuivin jaloin kivetä kivelle hyppien, varminnan päälle ottajat riisuvat kengät jaloistaan ja kahlaavat, joskus heikko-voimaisempia ovat vahvemmat kantaneet reppuselässä. Mutta harjun laelle meno kannattaa, ja erittäin mieluisaa on kulkea harju päästä päähän.

Nuoruusvuotensa Noitermaassa elänyt muistelee tätä kotikylän helmeä näin: ”Harjun laella ja rinteillä kasvaa ikivanhoja mäntyjä, alempana joitakin koivuja. Lammet ympäröivät harjua kahden puolen.... Kuka nuoruudessaan on käyskenellyt Lamminharjulla ja ihailut sieltä alhaalla puitten lomista kimaltelevia kirkasvetisiä lampia, hänen mielensä tekee sanoa: ”Ei Lamminharjua kauniimpaa paikkaa voi olla”.

ANNA-LIISA
HEIKKILÄ

Vanha kuva Lamminharjusta ennen sotia. Lisäksi yllä ja alla Reino Äikiän viime kesänä ottamat kuvat lammista, joiden väliin tuo Lamminharju sijoittuu. Mustavalkokuvat eivät tosin tee oikeutta kauniille suvisille maisemille.

Kirkonsanoma

Heikkoudessa väkevä

Iäkkääksi elänyt vanhus istui omassa lempituolissaan kotimökissään. Hän kertoi siitä, miten oli lähdetty Karjalasta sotaa pakoon. Sitten oli palattu, rakennettu uusi talo ja tulevaisuudelta odotettiin hyviä asioita. Tuo aika ei ollut kauaa kestänyt, kun taas piti palata Länsi-Suomeen sotaa pakoon. Vanhus kertoi rauhallisesti, karjalaista kieltä käyttäen, elähdyttävästi. Hän ei ollut katkera. Näin oli elämä hänen kohdallaan tähän saakka mennyt. Hyvin oli täälläkin eletty. Puoliso oli kuollut joitakin vuosia sitten.

Pyhjäjärven kirkon kuva oli kunniapaikalla olohuoneessa, hieman muhkuraisen tapetin päällä. Kuvan alla piirongilla oli kulunut Raamattu. Sitä tuo viisas vanhus kertoi lukeensa. Kaikkea ei ollut ymmärtänyt, mutta oli tehnyt Lutherin opetuksen mukaan, nostonat hattuun ja lukeutunut eteenpäin. Hän muisti hyvin Vanhan Testamentin kantaisat ja heidän poikansa. Hän tiesi, kenelle oli syntynyt kukakin. Sotia hän ihmetteli. ”Ainako niitä soitia piti käydä?”

Evankeliumien kertomukset hän tiesi yhtä hyvin. Jeesuksen vertaukset

ja parantamiskertomukset Luukkaan evankeliumissa olivat hänen mielilukemistoan. Tuota viisasta vanhusta puhutteli Luukkaan näkemyksissä se, että miehet ja naiset ovat tasa-arvoisia ja lapsille annetaan oma tärkeä ja yksilöllinen merkityksensä. Heidät nostetaan jopa esikuviksi: joka on kaikkein pienin, on todella suuri.

Hän ei pitänyt numeroa Raamatun tuntemisestaan. Hänelle Raamattu eli oman elämän rakennusaineena. Sieltä hän sai elämän perustaa. Pieni on hyvä, suuri ei tarvitse olla viettääkseen hyvää ja onnellista elämää. Heikkous on parempi kuin vahvuus ja köyvyys. ”Eikö se Paavalikin niin opettanut? Jumalan voima näkyy heikkoudessa. Korinttilaiskirjeessä muistaakseni niin kirjoitetaan.”

Näin tuo vanhus minua opetti. Raamatusta ja elämällä asioita, katselemalla ja varmasti usein myös kommentoimalla ja keskustelemalla hän oli elämän viisautta oppinut.

Tuo vanhus oli heikkoudessaan väkevä.

SIMO LAITILA
Huittisten kirkkoherra

Kuolleita

Paul Gunnar Karkkainen s. 11.11.1923 Vpl. Pyhäjärvi, Sortanlahti, ja k. 78.2008 Jämsänkoski.

Merkkipäiviä

Aili Vuoristo täytti 90 vuotta

Aili Vuoristo, o.s. Kiuru, täytti 90 vuotta 23.9.2008. Harjavaltaisessa paikallis-lehdessä hän kutsui vuosien varrella tutuksi tulleita ”syntymäpäiväpiirakoille” seurakuntataloon. Ailin ylätuokseksi tuttuja tulikin seurakuntatalon sali täyteen.

Paikallinen pitokokki oli valmistanut ruoaksi mainion liha-keiton, mutta piirakat olivat silti pöydän keskeisin herkku. Harjavallan seurakunnan piirissä toimiva karjalampiirakeryhmä oli niitä paistanut, että jokaiselle varmasti riitti. Aili kumppaneineen oli nelisen kymmentä vuotta sitten aloittanut toiminnan kuparitehtaan saunan leivintuvassa isoissa puu-uuneissa. Tulot piirakoiden myynnistä menivät alusta alkaen lähetykselle.

Ohjelmaa juhlassa oli todella paljon. Ruuan ja kakukahvin välinen ohjelma-osa kesti runsaat kaksi tuntia eikä aika tuntunut ylipitkältä. Karjalaiset ovat juhliivaa joukkoa ja kun muutkin tulevat siihen mukaan herkästi syntymäpäiväjuhlassa, tilaisuus on koskettava.

Aili Vuoriston oma toive oli, ettei juhla ole ”muistojuhla” – sen aika on sitten joskus – mutta muistelu-juhla kylläkin. Niinpä juhlassa muisteltiin lapsuus- ja nuoruusajankoja Pyhäjärvelä. Konevitsan luostarin läheisyys sävytti ja jäseni Vernitsan kylän ihmisten elämästä: elettiin luostarin kellojen kuuloetäisyydellä.

Aili Vuoriston syntymä ajoittuu Suomen historian

Piirakanpaisto saa päiväsankarin iloiselle tuulelle. Aili Vuoristo kumppaneineen käynnisti piirakanpaiston lähetyksen hyväksi jo vuosikymmeniä sitten.

ehkä traagisimpaan vuoteen 1918. Kapinaan lähtenyt 16-vuotias vanhin veli Matti palasi syksyn pimeydessä takaisin kotiin, mutta isä Salomonin kohtalosta ei ole jäänyt varmaa tietoa. Ailin kohdalla tämä merkitsi isätöntä lapsuutta ja kaipaavaa katsomista metsänsyryään, josko isä sieltä tulisi. Ei tullut. Pari vuotta sitten isä Salomon saatettiin poissaolevana Harjavallan seurakunnan siunattuun maahan.

Tämä kaikki muodostaa syvän juonteen Ailin elämään. Mutta syntymäpäivä ei ole niiden muistojen paikka, siksi syvästi kiitollisena saatoin laulaa yksi Ailin mielialuista: ”En päivääkään vaihtaisi pois...”

Muisteltiin niitä hyviä asioita, joita yhteisesti on koet-

tu eri työpaikoilla ja harastuksissa. Oli hieno tunne, kun elämän koulussa kypsyneet ihmiset yhteisistä muistoistaan kertoivat. Esille nousseet asiat kirjoittivat muistoihin uusia. Vanhat ihmiset muistavat yllättävän paljon, kun tilanne on otollinen muisteluille.

Äitini juhlien kokemuksesta sanon, että olisi hyvä, jos me lapset järjestäisimme kunnolliset juhlat ikäänkynneille vanhemmillemme, jos he vielä elävät. He voivat tällaisia juhla-ajajestytyä aluksi vastustaa, mutta on muistettava, että ihmisellä ei juhlaa ole liikaa. Jokainen kaipaa läheisiään ja ystäviään ympärilleen. Juhlalla jää hyvä mieli koko loppuelämäksi, jos juhla

vielä on hyvin valokuvattu tai videoitu.

Iloisessa juhlassa emme tiennet, mitä samanaikaisesti tapahtui Kauhajoella. Vasta kotiin päästyämme saimme siitä kuulla ja nähdä. Mistä tämä kaikki kertoo?

Liian nopeasti ei saa vastata. Jää kuulematta vanhojen mummojen viisautta, jonka runoilija Laura Virkki puki sanoiksi: ”Vanhat mummot Jumalasta puhuu, viisaat mummot”.

Vanhojen mummojen viisautta yhteiskuntamme kaipaa.

RAIMO VUORISTO
Ailin poika

Muistojen Laatokka

Missä Laatokka vapaana aaltoilee, missä Konevitsan saari siintele, sillä rannalla on Pyhäjärvi tuo pitkä kaunoinen – olen lapsi sen.

Nuo Laatokan laineet nousivat myrskyssä korkealle, talojen kattoja hipoivat ja pelkoa monesti nostattivat. Kuului kohina kauas pitäjällä.

Olet Laatokka syliisi ottanut monta aaltojes kulkijaa, ei myrskysi antanut armoa, vaan otti omansa. Silloin kun ei mikään auta, on ollut edessä koste hauta.

Myös Laatokka lempeitä tuulias toi rannoilles hiekkaisille. Aaltos huuhtoivat hiekat kauas nurmille pengermille.

Silloin upeaa näkyäs katsellen silmä tavoitti melkein taivaaseen.

Makea vetesi kaloineen antoi monelle elannon. Piti osata aalloilla kulkea ja vaarat pois edestä sulkea. Näin vuodesta toiseen kamppaillen pärjäs kanssasi ihminen.

Nyt vaan muistoja mielessä kantelen, ja sinua Laatokka muistelen. Olen lapsi kauniin Karjalan – Pyhäjärven ja Laatokan, se on perintö rikas ja mieluista. Olet sydämessäni, Karjala.

Laatokka rantasi rakkahat, ja hiekkasi kauniit, valkeat, ovat aarre meille kaikille. ne muistoista siirrämme lapsille!

LAILA INNANEN

J.K. Minulla itselläni ei ole henkilökohtaisia muistoja Laatokasta eikä Pyhäjärvestä, vaan nämä ovat äitini Tyyne Inkisen, o.s. Ukkosen kertomia minulle lapsuudesta. Olinhan vain kolme viikkoa vanha, kun lähdettiin sotaa pakoon vuonna 1939. Nyt olen vetänyt matkoja Laatokan rannalle Pyhäjärvelle jo 11 kesää. Äitini kertomukset ovat kirkastuneet todeksi ja olen saanut ne nähdä monta kertaa luonnossa. Siksi syntyi tämä runo Laatokasta. – L.I.

Vanhuksen jättäessä

Hyvästi Karjala, jätän kaiken, riisunut olen itseni niin oli sinusta, kotini, eroni vaikein päivin ja öin sua kaipailin.

Hyvästi maisemat mannultani joista unissa usein uneksuin selvää on kaikki nyt kohdaltani ikuiseen kun silmäni sulkeutui.

Hyvästi rakkaat omaiseni hyvää yötä, käyn nukkumaan sain kodin rauhasen omakseni menen sinne teitäkin vartomaan

HILJA
MATIKAINEN

Syksy

Luontoäiti valmistautuu lepoon, viimeisetkin lehdet tipahtelevat kangistuen, viimein ne sulautuvat maaemön lepoon. Vain hetki sitten ne elivät riemusta leijailleen, nyt on tullut aika vetäytyä pois. Niin sinä ihmislapsikin raadat ja rakennat, kohta alat purkamaan sitä rakentamaasi elämäsi hirsimajaa hirsi hirreltä, kunnes olet samassa mistä lähdit. Kuin tuulen henkäys kaikki on poissa, niin mitä merkitystä millään enää on kun se vuosisadasta vuosisataan on Jumalan käden alla ollut. Täytyy rukoilla näkevää silmää että kaiken käsittäisi, sydämeni joka seurasi lintusen taisteluja, tunsitko oman kohtalosi.

SUOMA SAARINEN

www.vplpyhajarvi.fi

Säde-nuorisoseuran juhlamuistoja

Laviassa asuva **Matti Pärssinen** on lähettänyt toimitukselle yli 50 vuotta sitten pidetyn juhlapuheen Nuorisoseura Säteen 30-vuotisjuhlassa Hämeenkyrössä. Nuorisoseura Säde toimi Pyhäjärven Enkkuan kylässä ja syntyänsä lausuttiin 1923, joten puhe on pidetty ilmeisesti 1953.

Sodan jälkeen seura jatkoi toimintaansa Hämeenkyrössä, ja se sai siellä oman lipun vuonna 1953. Se on tällä hetkellä tallennettuna Hämeenkyrön muscossa, missä se on haluttu nähtävissä.

Nuorisoseura Säde lopetettiin Hämeenkyrön Osuuskaupan kahvilassa pidetyssä tilaisuudessa vuonna 1968.

Valokuva on otettu Enkkuan kylässä rakennushirsien päällä näytelmäharjoituksissa olleista henkilöistä. Toinen oikealta on Juho Pärssinen.

Nuorisoseuran 30-vuotisjuhlapuheen viesti Hämeenkyrössä: Nurkkatanssien ja korttipelien tilalle toimintaa nuorisoseurassa

”Lausun teidät kaikki tervetulleeksi tähän seuramme 30-vuotisjuhlaan. Tuntee hauskalta, että olette pitkien matkojen takaa tänne vaivautuneet. Olen monta kertaa ajatellut, tänne Hämeenkyrön nuorisoseuran kokoukseen tullessa linja-autossa istuissa, että on mikä se voima, joka saa tällä iällä ihmisten liikkeelle, tällaisten asioiden merkeissä. Taitaa tuo vanha sananlasku pitää paikkansa, että ”minkä nuorena oppii, sen vanhana taitaa”.

Ehkä tässä tahdommekin viedä ajatuksemme 30 vuotta taaksepäin. Me olimme silloin siellä kauniissa Karjalassa, rakkaassa Enkkuaassa. Siellä oli silloin voimakas, elämän ja toiminnanhaluinen nuoriso, joka joutui vapaa-aikojaan viettämään korttipelissä ja nurkkatansseissa. Me muistamme sen korttipetäjäkän siellä ahonlaidassa, josta oli nurmikin ihan nukkale kulunut. Joka pyhä istui siellä monta korttisakkaa aamusta iltaan, nuorempia opinpoika oli aina vähintään saman verran ympärillä. Korttisakkeista kuului aina voimasanoja ja muuta seläistä, jota nuoret ihailivat. Ei myöskään siellä nurkkatansseissa, mihin aina päästiinkin niitä pitämään, mitään arvokasta kuulunut.

Kylämme nuorison keskuudessa heräsi voimakas halu saada tähän loppu, oli saatava paremmat harrastukset tilalle. Siellä perustettiin seura, joka syntyi, toimi ja nukkui, taas syntyi, sai nimen nuorisoseura Säde, ja vielä nukahti, mutta heräsi ja alkoi voimakkaan elämän. Vastuksia oli kyllä aina riittämiin ja oli

ankaraakin arvostelua. Kaikista huolimatta seuramme eli ja veti koko kylämme nuorison lippunsa alle. Kaikki tahtoivat kantaa kortensa yhteiseen kekkoon. Ei mennyt seurassamme yhtään itsenäisyyspäivää, ei joulua, ei talvea eikä kesää, ettei olisi juhlistu. Ennen kuin se kävi päinsä, vaati se seuramme jäseniltä, erikoisesti sen toimihenkilöiltä erikoista sisua pyrkiä eteenpäin, ja se vaati myös sopeutumista keskenään. Ikään kuin kaikilla olisi ollut sama kaukainen ihana päämäärä, jota kannatti tavoittaa.

Olimme vapaa-aikoinamme kuin samaa perhettä. Niin paljon teimme talkoita ja rakensimme seuramme taloa siellä tasaisen ahon laidassa. Siellä sitten oman yhteisen kurkkihien alla harjoittelimme ohjelmaa ja juhlimme.

En voi myöskään tässä pienessä muistelmassa jättää mainitsematta urheilupuolta, jota seuramme nuoret harrastivat. Siinä olisi paljon paljon mainittavaa. Tässä muistui mieleeni eräs pieni tapaus, kun Pyhäjärven toiselta puolelta tuli ikään kuin valiojoukkue pelaamaan pesäpalloa seuramme joukkuetta vastaan. He hävisivät kuin hävisivät, ja heistä sanoi joukon johtaja, että enkkualaiset ajavat tuurillaan kuin Pyhäjärven laiva. Siinäkin puolesta kului kehitys rinnan henkisen kehityksen kanssa.

Näitä kaikkia muistellesa tulee haikaa mieli. Meidän toivoimme, että lapsemme, nousevan nuorison, olisi helpompi näillä henkisen kehityksen vainoilla lähteä eteenpäin. Pi-

dimme, että heillä on jo valmis talo, missä toimia, ja vanhempi väki myöskin mielisesti näille vapaille harrastuksille.

Korkein, joka kaikkia johtaa, näki kuitenkin toisin parhaaksi. Meidän lyötiin hajalle kuin Baabelin tornin rakentajat, ja saimme lähteä uusia kohtaloita kohti. Sitä kaikkea, mitä lievemmekin seuratyössä oppineet, ei ole meiltä voinut riistää sota eikä tuli. Sitä me olemme kaikkea juuri näillä matkoilla tarvinneet. Olemme tarvinneet rohkeutta ja lujaa tahtoa eteenpäin pyrkiessä ja sitä aina ihminen tarvitsee.

Viittelykset ovat aina suuret, joita vastaan on tämänkin seuran entisillä työmailla taisteltu ja se taistelu saa jatkaa. Niistä suurin lienee väkijuomat, joihin on niin moni sortunut. En tahdosta niistä pitämällä puhua, vaikka aiheita olisi kuinka paljon. Sanoisin vaan, joka on varmaan tällä paikalta sanottu monta kertaa. Älkää vain nuorisokoskeko väkijuomiin, niistä on vaikea päästä irti. Katsokaa ympärillenne, mitä ne ovat saaneet ai-

kaan niille, jotka ovat niihin tarttuneet. Ajatelkaa, se on ihmisen vihollinen numero yksi.

Olemme käyneet pikaikäynnillä takana päin ja käymme ehkä tänä iltana useamman kerran ja muistellemme jäljelle jäänyttä. Edestä emme voi paljoakaan puhua, mutta suunnitelmia on aina tehtävä eteenpäin, jos mieli sinne pyrkiä. Olkootkin nuo kaikki, mitä me näemme hyväksi ja kauniiksi takaapäin, esimerkkinä ja innoittajana eteenpäin pyrkiessä, kaikkialla siellä missä lievemmekin.

Se työ, mitä tämä Enkkuan nuorisoseura voi nykyään täällä tehdä, ei mitenkään voi olla suurta. Onhan seuramme entinen jäsenjoukko hajallaan ympäri Suomen maata. Seuramme on ikään kuin yhdysiteenä välillämme ja saameidat silloin tällöin yhteen muistelemaan entistä ja suunnittelemaan uutta. Tämä seuramme 30-vuotispäivä on yksi sellainen”.

JUHO PÄRSSINEN
Lavia

Tämä kuva on otettu ilmeisesti Käkisalmen kasarmilta. Ensimmäisenä vasemmalta on Juho Pärssinen ja yhdeksäs mies on Matti Kiiveri.

Nuijan varresta

Oikein vai väärin?

Tämä otsikon kysymys herättäneen monenlaisia ajatuksia ja toivottavasti pohdintoja. Se on ollut ja tulee olemaan tulevaisuudessaakin ajankohtainen. Tuo kysymys voidaan esittää niin yksilö- kuin yhteisötasollakin. Voidaankin antaa oikea vastaus heti, pitäisikö sitä pohtia yhdessä vai jäädä tilanne epäselväksi tai vastausta vaille? Mistä siis on kysymys?

Noin neljä vuosikymmentä sitten toimin työnjohtajana suuressa metallialan yrityksessä. Valmistimme mm. leikkauksumureita maatalouden tarpeisiin. Asentajat, työnjohto, suunnittelijat, työntutkimus, osto ja markkinointi muodostivat ”teamin”, jolla oli yhteinen tavoite valmistaa suunniteltu määrä hyviä tuotteita markkinoille toimitettavaksi. Eräänä päivänä pääsuunnittelija tuli kokoonpanohallin luokseni ja teki yllättävän kysymyksen. ”Voinko ottaa tuon uuden öljypumpun tuosta laatikosta ja viedä veneeseen vesipumpuksi?” Olin muutamman sekunnin ajan hämentynyt ja sanaton! Vastasin kuitenkin selvästi ja varmasti: ”Ei minulla ole valtuuksia luvata tuota osaa sinulle, koska se on yrityksemme omaisuutta”. Samassa kuulin yllättävän kommentin: ”Eikä minulla ole valtuuksia pyytää sitä sinulta?”. Samassa kysyjä kääntyi ympäri, käveli pois eikä tuohon asiaan koskaan palattu, vaikka olimme työtovereita vielä useita vuosia. Tuo kysymys askarrutti minua pitkään, mutta ehkä kotikasvatuksellakin on ollut vaikutusta, koska en epäroinyt ja vastausta ei ole myöhemminkään tarvinnut muuttaa. Minulle tehtiin siis totuuskoe!

Aikuisten kouluttajana ja ”kasvattajana” lähes 35 vuotta toimineena joudun päivittäin useasti tekemisiin otsikon kysymyksen kanssa. Lähtemättömästi ovat jääneet mieleeni arvostetun kunnallisvaikuttajan Kauko Heurun sanat meille nuorille opettajille Huittisissa keuhalla 1974. ”Kun nyt olette tulleet jul-

kisyhteisön palvelukseen, muistakaa seuraavat asiat: Laillisuus, oikeudenmukaisuus, tasapuolisuus, kohtuus ja ahkeruus ovat työne menestyksen avaimet”. Ja lisäksi muistakaa kunnioittaa erityisesti itseänne vanhempija ihmisiä, koska heillä on enemmän elämäntietoa ja -kokemusta kuin itsellänne. Tällaisia isä ja äiti hahmoja tarvitsee nykyinenkin levoton yhteiskunta.

Vpl. Pyhäjärvi-juhlien päätöspanoissa mainitsin mm. että mahdolliset moitteet juhlista tai järjestelyistä voi esittää suoraan allekirjoittaneelle. Yksi moite tuli lauantaina, mutta muut tietooni tullut palaute on ollut pääsääntöisesti positiivista. Olemme juhlatoukunnan kanssa puineet jälkikäteen asioita, mikä meni hyvin ja mitä olisi pitänyt tehdä toisin tulevia juhlia ajatellen ja opiksi ottaen. Haluan lopettaa julkisen keskustelun Mouhijärven onnistuneista juhlista tähän.

Valtakunnallisen harrasteajoneuvojärjestön hallituksessa olemme seuranneet ja ihmetelleet mm. nettisivujen keskustelupalstan sisältöä. ”Niin monta mieltä, kuin miestäkin” on yli 5000 jäsenenä. Nimimerkin suojassa mielipiteen esittäminen on kyllä johtanut muutamissa tapauksissa sellaiseen kielenkäyttöön ja asiattomuuksiin, että siitä allekirjoittaneen aloitteesta päätettiin yksimielisesti tehdä loppu. Päätöksen jälkeen nimellä esitetyt kirjoitukset ovat muuttaneet keskustelun asialliseksi ja rakentavaksi, joten ratkaisu lienee oikea. Kyllä se passikin liekanuoransa pituuden kokeilee.

Hyvää syksyä lehtemme lukijoille!

YRJÖ S.
KAASALAINEN
Hallituksen
puheenjohtaja

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön puheenjohtajat

Hallituksen puheenjohtaja
Yrjö S. Kaasalainen Harjavalta p. 0400-626 770,
sähköposti yrjo.kaasalainen@luukku.com

Hallituksen varapuheenjohtaja
Juhani Forsberg Helsinki, p. 050-511 2899,
sähköposti juhani.forsberg@fonet.fi

Hallintoneuvoston puheenjohtaja
Antero Pärssinen Hollola, p. 050-570 6575
sähköposti tero.parssi@phnet.fi

Meri Mirjam Backuksen vaiherikas elämä

Jatkoa etusivulta Meri Mirjam Backuksen tarinaan.

Evakkomatka halki Suomen

Meri Pusan perhettä lähti Suojärveltä talvisodan alta evakkoon todella kiireellä. Pommikoneet olivat jo tällä vaalla, kun ihmiset vielä olivat kodeissaan. Meri kulkeutui äidinki kanssa äidin sisaren luokse Kuopioon ja sieltä lopulta Tornioon, jossa Meri jatkoi keskenjäänyttä oppikouluaan. Hän asui ruotsalaisen tohtori Forsmanin perheessä. Äiti oli töissä muualla.

Talvisodan loputtua Pusan perhe muutti Kauhavalle. Karjalaan ei palattu. Kauhavalla Aino ja Väinö Pusa olivat tutustuneet Kauhavan taidekutomon omistajiin Helmi ja Nikolai Karin pariskuntaan ja heistä tuli ystäviä. Karin pariskunta luovutti heille maksettua Liuhan talon asuttavaksi. Aino-äiti perusti Kauhavalle parturi-kampaamon. Väinö-isä kauppaasi taidekutomon tuotteita, mutta liikemiehenä teki myös omaa bisnestä.

Meri suoritti keskikoulun loppuun Kauhavan yhteiskoulussa, jonka jälkeen hän pyrki Tornion seminaariin. Pääsykokeissa hänellä todettiin hyvä taidot, mutta ikää oli kovin vähän ja siksi kehoitettiin hakemaan myöhemmin uudestaan. Mutta samalla hänelle ilmoitettiin, että hän saisi opettajan sijaisuuden Simon kunnan kansakoulusta. Meri otti viran vastaan.

Sijaisopettaja selviytyi urakastaan kutakuinkin kohtuullisesti, vaikka yläluokan monet oppilaat olivat vain hieman häntä nuorempia. Meri kuitenkin muutti suunnitelmiaan ja päätti lukea ylioppilaaksi ja pyrkiä Porvoon naisopiston lukioinjalle. Elämä on joskus yllätyksellistä. Merin elämään tuli hollantilainen **Jack Backus**.

Jackin tarina

Saksa oli sodan aikana miehittänyt Hollannin. Jack opiskeli Amsterdamin teknillisessä korkeakoulussa lentomekaanikoksi. Saksalaiset tulivat koululle ja valitsivat viisi poikaa Saksan armeijaan, Jack heidän joukossaan. Pojille annettiin kaksi vaihtoehtoa. Siirtyä armeijan mukana Venäjän rajalle tai mennä Suomen Lappiin Kemini tehtaalte. Pojat valitsivat Suomen.

Elämä miehittäjien alaisuudessa oli vastenmielistä ja noin vuoden kuluttua pojat karkasivat. Saksalaiset saivat kiinni kolme poikaa, Jack heidän joukossaan. Kiinniotetut pojat vietin pohjoisessa Venäjän puolelle Alakurttiin. Muutaman kuukauden kuluttua pojat karkasivat taas. Nyt

Meri Pusa ja Jack Backus vihittiin 13.1.1947 Hollannissa.

Merin vanhemmat, Aino o.s. Hämäläinen Kirvusta ja Väinö Pusa Pyhäjärven Rotjanlahdesta, vihitty 24.7.1921. Väinö eli vuodet 1901-1980 ja Aino 1905-1972.

suomalainen partio otti heidät kiinni. Kuultuaan poikien tarinan, suomalaiset upseerit autoivat heidät pakoon. Pojille lainattiin suomalaisten sotilaiden asepuvut ja kuljetettiin Kauhavan lentosotakoululle. Suomessa asuva Hollannin konsuli antoi merkittävää apua asiapareissa.

Kauhavalla Jack meni Aino Pusan parturiin leikkauttamaan hiuksensa. Parturissa kukaan ei puhunut saksaa tai englantia. Meri oli kotona ja hänet kielitaitoisena hälytettiin apuun. Nuorilla ”synkkäsi” heti mukavasti ja Jack pyysi illalla elokuvii. Jack oli silloin 20-vuotias ja Meri 18. Elokuvatteaterissa Meri katsoi taakseen ja huomasi äidin ja ennen kaikkea isän aiotissa tarkkailevan ainoakaistaan. Jack pyysi saada soittaa ja seuraavana päivänä hän tuli ruusukimpun kanssa tervehtimään. Isä oli ovelta vastassa ja poika ei päässyt ovensuuta pitämälle.

Tapaamiset olivat siinä ja 27.9.1944 Jack saatiin siirrettyä laivalla Ruotsiin. Ensimmäinen kirje Jackilta Merille tuli Ruotsista Halmstadin kaupungista. Sen jälkeen hänet siirrettiin Englantiin kuninkaallisten ilmapvoimien lentotukikohtaan. Nuorten kirjeet kulivat tiheään. Vuoden 1946 lopulla Jack pääsi kotiin Hollantiin. Nyt hän lähetti kirjeen, jossa pyysi Meriä tulemaan Hollantiin. Hän halua esitellä Merin perheelleen.

Matka Hollantiin

Meri oli valmis lähtöön. Hän kysyi Porvoon Naisopiston rehtori **Hanna Palmrothilta** lupaa olla poissa koulusta jonkin aikaa. Rehtori lupasi loman edellytyksellä, että vanhemmat ovat loman hyväksyneet. Meri otti yhteyttä serkkunsa, varatuomari **Lauri Lukkaan** ja pyysi tämän hankkimaan hänelle matkaliput ja tarvittavat viisumit. Ja peräkaneettina oli,

”vanhemmilleni et saa sanoa sanaakaan tästä”. Rahasta ei ollut puutetta, sillä vanhemmat antoivat hyvin väljästi rahaa Merin Porvoossa asumiseen.

Matka järjestyi raitialuksella. Hyttikaverina oli madame Gabranicea, suomalainen rouva, joka oli naimisissa Italiassa. Jack tuli vastaan Travemündeen, jossa oli odotellut Meriä jo monta päivää.

Merin loma Hollannissa

kului liiankin nopeasti. Eräänä päivänä poliisi tuli taloon ja ilmoitti, että suomalaisneidin viisumi on umpeutunut. Siinä oltiinkin vähän aikaa totisina. Jack ei halunnut menettää Meriä eikä Meri halunnut lähteä Suomeen. Jackin mielestä ainoa ratkaisu on mennä naimisiin ja näin oleskelulupa järjestyy heti. Siviiliviikiminen tapahtui 13.1.1947. Jack oli roomalaiskatolinen ja Meri vaih-

toi uskontoa. Kirkollinen vihkimys oli 18.2.1947.

Meri ilmoitti vanhemmilleen, että hän on Hollannissa. Vanhemmilta tuli välittömästi kirje, jossa isä käski heti paikalla palata Suomeen. ”Suomessa on kyllä komeita miehiä kumppaniksi, ettei niitä tarvitse Hollannista asti lähteä etsimään.” Merin vastaus oli, että hän on jo naimisissa ja odottaa lasta.

Vanhemmat tulivat Suomesta Karin pariskunnan kanssa katsomaan, millaisissa oloissa tytär elelee. Vanhemmat huomasivat, että nuoret olivat aidosti rakastuneita ja onnellisia yhdessä. Jack oli vielä sotilaskomennuksella läheisessä Enskilin lentotukikohdassa. Jackin perheellä oli iso omakotitalo ja sen yhteydessä vihannesten ja hedelmien tukkuliike. Ihmiset mukavia ja ystävällisiä. Kaikki oli siis hyvin. Ainoa surullinen asia oli, että tytär asui niin kaukana.

Merin elämää Venlossa

Venlo on 600 vuotta vanha, viehättävä pikkukaupunki Hollannissa, josta Backuksen nuoripari osti tilavan ja kauniin kerrostaloasunnon arkkitehdin suunnittelemasta tyylikästä talosta. Perheeseen oli syntynyt tytär, joka katolisessa kasteessa sai nimen **Henrietta Gerald Marianne**. Meri hoiti kotia ja opetteli Hollannissa puhuttua flaamia. Kielen vuoksi syntyi alkuajoina kerran pieni harmillinen välikohtaus.

Meri halusi itsenäisesti hoitaa talousostokset. Kaupassa hän asioi saksaksi. Kukaan myyjistä ei kuitenkaan ollut häntä kuulevinaan, eikä kukaan suvinnut antaa minkäänlaista pal-

Meristä tuli avioliiton myötä katolinen. Kuvassa häntä ja Jackia kättelee paavi Johannes Paavali II Roomassa. Pariskunta pääsi myös mukaan juhlaillallisille, joita järjestettiin paavin vieraillessa Suomessa.

velua. Harmistuneena Meri ihmetteli asiaa Jackille, jolloin Jackilta tuli selitys nau-raan. "Ne luulivat sinua saksalaiseksi, joita vihaamme suunnattomasti ja nimitämme heitä "bryssleiksi", vähän samaan tapaan kuin te suomalaiset sanotte venäläisiä ryssiksi." Seuraavana päivänä Meri esitteli itsensä kaupassa: "Olen naimisissa hollantilaisen miehen kanssa ja olen siis hollannin kansalainen. Syntymämaani on Finland ja toivon saavani jonkinlaista palvelua." Silmänräpähksessä käytös muuttui ja madame Finland sai anteeksi-pyyntöjen kera mitä parhaimman palvelun aina asioidessaan.

Elämässä kaikki oli hyvin, mutta Suomesta tuli uutisia. Merin isä oli perustanut ison tekstiililiikkeen, Pohjanmaan Kutomo Oy:n Lahteen. Vanhemmat pyysivät, että Meri tulisi hoitamaan heidän kanssaan yhdessä liikettä. Vanhemmillä oli iso omakotitalo, jossa on tilaa tyttärentkin perheelle. Meri, Jack ja Henrietta muuttivat Suomeen 1952.

Lahdesta tuli pysyvä asuinpaikka

Kotutuminen Suomeen sujui luonnikkaasti. Meri oli töissä isän liikkeissä ja Jack sai myös työtä. Kielitaitoisena – hän puhui sujuvasti saksaa ja englantia – sai työpaikan Lahden rautateollisuudesta. Hollannin kotia ei myyty. Se säilytettiin lomakotina ja myös siltä varalta, jos vaikka eläkkeellä asutaan siellä pysyvästi.

Backukset olivat hollantilainen, roomalaiskatolinen perhe, joka asui Suomessa. Sen myötä Hollannin läheystön kautta heille tuli edustustilaisuuksia. **Kuningatar Juliana ja prinssi puoliso Bernhard** tulivat sotalaivalla valtiovierailulle Suomeen syyskuussa 1974. Meri ja Jack kutsuttiin laivalle juhلالouaalle. **Kuningatar Beatrix** tuli vuorostaan kesäkuussa 1995. Silloin Backukset saivat kutsun Kalastajatorpalle.

Paavi Johannes Paavali II vieraili Suomessa kesäkuussa 1989. Suomen silloinen roomalaiskatolisten piispa oli Hollannista, joka lähetystön kanssa yhteistyössä kutsui Merin ja Jackin paavin juhلالouaalle. Paavin henkilökohtaisesti kutsumina Backukset kävivät vielä Hollannista käsin Ursula-sisarten kanssa

Vatikaanissa. He olivat avustaneet roomalaiskatolisen seurakuntakodin rakentamisessa.

Teimme tätä haastattelua Merin kauniissa omakotitalossa Lahdessa ja katelimme valokuvia. Henrietta kauniissa rippipuvussa, valkoinen leninki ja valkoinen puolipitkä huntu päässä. Meri esittelee kuvia ja kertoo.

– Rippipäivänä katoliset tytöt ovat morsiuspuvussa, koska heistä tulee Kristuksen morsiamia. Henriettan ylioppilaskuva on Makkulan yhteiskoulusta. Sen jälkeen hän sai työtä pankista. Nykyisin hän asuu elämäkumppaninsa kanssa aivan tässä lähellä ja tapamme päivittäin, toteaa Meri ja jatkaa.

– Elämä aikoinaan sujui taloudellisesti hyvin, mutta surut kuuluvat väijäämättömästi kaikkien meidän elämään. Aino-äitini kuoli liikenneonnettomuudessa 1972. Isä nukkui rauhallisesti pois 1980. Jack-puoliso oli meistä Suomen-mielisin. Hän toi aina julkii, miten hyvin Suomessa asiat ovat verrattuna moniin Euroopan maihin. Hollannissa ei ole metsiä ja hyvät elämäntavat omaavana hän saattoi kuljeksia metsissä tuntikausia. Kesämökin rantasaunan rauha oli hänestä "taivaaseen" verrattava paikka. Jackin alkaessa sairastella myimme Hollannin kodin. Jack nukkui pois 82-vuotiaana 2006.

Suru väreilee vielä Merin silmissä.

– Vaikka meidän avioliittomme alkoi hyvin lyhyen tuttavuuden jälkeen, niin parempaa aviomiestä en olisi voinut saada. Ikävöin häntä edelleen suunnattomasti. Nykyisin elän päivän kerrallaan. Käyn **Antero Pärssisen** luotsaamassa Lahden Pyhäjärvi-kerhossa. Anteron isä ja minun isäni olivat nuoruuden ystävyksiä. Liike-elämässä olin 43 vuotta ja ystäväystyyn monien ihmisten kanssa ja kokoonnumme silloin tällöin. Tapaan myös ulkomailla asuvia ystäviäni ja käyn heidän kanssaan eri Euroopan oopperoissa. Näin ikäihmisenä sitä enemmän elää mennessä, kuin rakentaa suuria tulevaisuuden suunnitelmia, toteaa Meri Backus, yksi meistä Pyhäjärvellä syntyneistä

SALME RINTALA

Lopulta toteutui matka isovanhempien kotiseuduille Karjalaan

Kesäkuun lopulla tänä vuonna toteutui pitkäaikainen suunnitelmani isovanhempien kotiseuduille käymisestä. Setäni **Yrjö Inkisen**, joka oli **Jukka Nas-kalin** lisäksi toinen matkanjärjestäjästä, ehdotuksesta kirjoitan hieman tuntemuksista, joita Karjalan vierailu minussa herätti.

Kaksi vuotta sitten edesmenneen isäni **Olli Inkisen** ehti käydä näillä seuduilla useita kertoja. Ikäväkseni emme koskaan päässeet yhdessä käymään Karjalassa, mutta hänen elävien matkakertomustensa perusteella olin muodostanut jonkinlaisen mielikuvan. Myös isäni ottamien valokuvien kautta matkalla näkemäni paikat olivat jo tulleet etäisesti tutuiksi. Muutosta ympäristössä oli toki valokuvien nähden tapahtunut paljon; erityisesti venäläisten kesäasuntojen määrä oli varsin runsas.

Matkan kohteina olivat Pyhäjärvi ja sen ympäristö, ja viralliseen ohjelmaan kuuluivat vierailut seudun taistelupaikoilla, kuten Äyräpäässä ja Keljassa, sekä vierailu Konevitsan luostarisaaressa. Yhtenä iltana matkalaisilla oli myös mahdollisuus vierailulla vapaa-muotoisesti itselle tärkeillä seuduilla paikallisten taksien kyyditsemänä. Pääsimme vaimoni kanssa vierailemaan Räisälässä äitini isän kotiseuduille sekä Pyhäjärvellä isäni vanhempien entisillä asuinsijoilla. Tästä reissusta on osoitettava erityiset kiitokset kylmäpäiselle kuljettajallemme Leena Lahdelle ja tietenkin Yrjölle, joka toimi mainiona oppaana.

Tämänvuotinen Venäjänmatka ei suinkaan ollut minulle ensimmäinen laatuun. Olen käynyt vaimoni Elinan äidin synnyinseuduilla Salmassa. Viime kesänä vierailimme vanhassa Valamossa ja Konevitsan luostarissa. Tämän lisäksi olen nähnyt venäläisen suurkaupungin elämää Pietarissa. Määrällisesti käyntejä Venäjälle ei ole kertynyt paljon, mutta olen tyytyväinen siitä, että olen päässyt näkemään venäläistä elämänmenoa monelta kantilta.

Vierailustani Räisälässä ja Pyhäjärvellä jäi mieleen seudun elämä: ihmiset siellä yrittävät tulla toimeen ja olla onnellisia aivan kuten me täällä Suomessa. Olen tavallaan iloinen siitä, että uudet – olkoonkin sitten venäläiset – asukkaat ovat löytäneet tiensä näille seuduille. Olisi jotenkin kovin lohdutonta, jos alueen taloista olisi jäljellä vain tummuneita kivijalkoja ja lahonneita lautoja. Kuitenkin on säiliä nähdä, miten vähän esimerkiksi hienoja suomalaisten rakentamia

Äitini isän suvun Rouhaisen kotipaikoilta Räisälästä.

kirkkoja kunnioitetaan ja miten kyseiset rakennukset ovat päätyneet aivan muuhun kuin alkuperäiseen käyttöönsä. Näin voi kyllä käydä länsimaissakin: esimerkiksi Skotlannissa Edinburghin kaupungilla ei ole yksinkertaisesti ollut varaa ylläpitää kaupungin lukuisia kirkkoja, ja osa niistä on myyty yksityisille ja muutettu konferenssikeskuksiksi ja museoiksi.

Juuriaan ei saa unohtaa, mutta minusta asuinpaikat ovat kuitenkin vain asuinpaikkoja – hyvine ja huonoina puolineen. Olen itse vahvasti sitä mieltä, että koti on siellä missä rakkaimmat ihmisetkin. Vaikka ihmisen kotipaikka voi vaihtua hänen elämänsä aikana useitakin kertoja vapaaehtoisesti tai pakon edessä, on kulttuuriperintö kuitenkin omaisuutta, jota mikään ulkopuolinen voima tai vieras valta ei voi viedä. Tästä osoituksena on karjalaisen kulttuurin vaaliminen edelleen nykypäivän Suomessa. Tämä matka vahvisti karjalaista identiteettiäni, ja minun on myönnettävä, että tunnen tietynlaista ylpeyttä voidesani sanoa, että minulla on karjalaiset juuret. Kiitokset vielä matkan järjestäjille!

JUHA INKINEN

Isäni äidin suvun kotipaikoilta Pyhäjärveltä

Juha ja vaimonsa Elina Hevoskivellä Konevitsan saarella

Meri Backus ja tyttärensä Henrietta Geralde Marinne.

Porsaanmäen Mari Rekonius kertoo:

Porsaanmäki Pyhäjärvellä oli pieni kylä. Kirjeimpinä pakkasaamuina nousi kylästä 14 savua. Kylään tultaessa ensimmäinen talo oli **Johan Wetterstrandin** huvilamallinen iso, vaalea talo. Naapurina oli **Tuomas Rekoniuksen** harmaa ja ajan patinoima pieni asumus.

Tuomaantytär **Mari** oli syntynyt vuonna 1895. Ikääntyneenä Mari asui naapurinani Helsingin Pakilassa. Mari oli hyvä kertoja ja meitä taas oli kaksi uskollista kuuntelijaa, alle kouluikäinen pojanpoikani **Sami** ja minä, **Toini Pelkonen**. Niinpä Mari nyt kertoo meille elämästä ennen vanhaan.

Marin kertomaa: Äidin kuolema

Olin käynyt kiertokoulua kaksi viikkoa. Olin taas kouluun lähdessä. Katsoin akkunasta, maa oli valkean kuuran peitossa. Minulla ei ollut kenkiä eikä lämpimiä vaatteita, siihen loppui koulunkäyntini. Olin silloin 9-vuotias.

Samana talvena helmikuussa kuoli äitini. Hautajaiset pidettiin, mutta en päässyt kirkolle, eli kovat pakkaset eikä minulla ollut lämpimiä vaatteita eikä kenkiä. Hautajaisissa tuli luokseni naapurin emäntä ja sanoi: "Vien sinut kesällä katsomaan äitisi lepopaikkaa". Voi mitä se minulle merkitsikään, odotin kesää.

Kesäisenä sunnuntai-aamuna ajoj **Eeva Vesiko** porttimme luo, mukana oli **Anna-Liisa**, hänen tyttärensä, ikätoverini. Oli

meidän ensimmäinen kirkkomatkamme. Kävelimme hautausmaalle, Eeva vei kummun luo ja sanoi: "Tässä on äitisi hauta". En varmasti ymmärtänyt äitini olevan mullan alla, ei kukaan ollut kertonut kuolemasta tai haudasta. Eeva vei meidät kirkkoon. Kaikki oli ihmeellistä. Tunsin heti, täällä on äitini, olen hänen luonaan. Aloin itkeä, et sinä äiti ole minua jättänyt. Niin olen tunteutunut läpi elämäni.

Vieraille veräjälle

Samana iltana isä tuli iloisena luokseni ja sanoi: "Olen saanut naapurilta hevosen lainaksi, aamulla lähdenne yhdessä Marjalan-niemeen. Olen saanut sieltä sinulle lapsenlikan paikan. Tänne tulee uusi äiti, Helka ja Anna-Riitta jää luoksemme". Anna-Riitta oli minua nuorempi, sairas sisareni. En osannut sanoa mitään, en edes itkeä. Oli liian paljon tapahtumia yhdelle päivälle.

Lähdimme aamulla aikaisin, hevonen oli valjastettu työkärryjen eteen. Sinne kärryn pohjalle kävin pitkäkalleni, aloin itkeä. Isä kysyi jotain ja kertoi matkaa olevan neljättä kymmentä kilometriä. En sanonut mitään, luuli minun nukkuvan. En halunnut näyttää isälle itkuani.

Talossa oli emäntä, isäntä, parivuotias lapsi ja vauva. Emäntä kävi ulkotöissä, minä huolehdin lapsista. Ruoka-aikoina emäntä imetti vauvan. Syyskesällä emäntä ja isäntä lähtivät

saloniitille, jän lasten kanssa koko päiväksi. Äiti lypsi aamulla pulloon maitoa, syötin vauvan. Päivällä molemmat lapset nukkuivat samaan aikaan, aika kävi pitkäksi. Talo oli järven rannalla, menin pesemään lasten pyykkiä. Emäntä oli illalla ihmeissään, kun pyykkiä heiluivat pensaiden oksilla. Hän kertoi isännällekkin, miten Mari pesi puhdasta pyykkiä. Tämän jälkeen pesin pyykin joka päivä.

Emäntä oli hyvä ihminen, neuvoi miten lapset hoidetaan eikä sanonut pahasti. Olin ruokapalkalla, pois lähtiessä hän antoi minulle kaupasta ostetun esiliinan. Siinä oli kasvuvaraa ja helmassa koukeroiset koristeet.

Tämän jälkeen löytyi omasta kylästä työpaikkoja. Ensimmäinen oli ruokapalkalla, sain vaatteita ja aloin saada rahaakin. Rahat annoin usein isälle, perheeseeni oli syntynyt kaksi lasta.

Talot, joissa palvelin, olivat erilaisia, joten opin tekemään kaikki maalaistalon työt. Olin jo silloin navettapalvelijana. Yhdessä maalaistalossa minulle teetettiin omat saappaat, vanhoihin saapasvarsiin uudet terät. Siihen asti olin pitänyt vanhoja, suuria saappaanteriä, niitä sanottiin kottosiksi.

Rippikouluni aikoihin olin palveluksessa Kuismalla. Perheen isä oli kuollut, talossa ei ollut polttopuita. Tuuli oli tuima Kontsan-

lahdella ja kova pakkanen. Sanoin lähteväni metsään hakemaan puita. Aloin valastaa hevosta. Talon Matti-poika, tuskin kymmenvuotias alkoi tehdä ilkaa, meni hevosen toiselle puolelle ja kun sain remmin kiinni, hän avasi sen. Silloin suutuin, löin häntä keran ohjaksen perillä.

---Tässä vaiheessa tarinaa puuttui Sami puheeseen--- olisit lyönyt kaksi kertaa---

Rippikouluajoista on minulle monta muutakin muistoa. Nyt Helka antoi sen Marjalan-niemestä sadun esiliinan ja sanoi: "Saat rippikoulussa pitää tätä joka päivä". Siihen saakka olin pitänyt vain pyhäkoulussa.

Rippikoulussa istuttiin aakkosjärjestyksessä kylien mukaan. Istuin Porsaanmäen ja Pyhäkylän suurten talojen tyttärien välissä, he olivat molemmat pitkiä tyttöjä. Pyhäkyläläinen talon-tytär pilkkasi aina minua ja pienuuttani, olin tuskin puolitoistametrinen. Laamasen lita oli aina puolellani ja kielteili tätä tyttöä.

Kerran pappi kysyi Pyhäkylän tytöltä eikä hän tiennyt, pyysi minua kuiskaamaan. Olin suuttunut enkä sanonut hänelle. Olin halunnut häneltä pyytää suuttumiseni anteeksi, on kuulemma Amerikassa. ---Taas Sami puuttui tarinaan--- ei sitä tarvitse anteeksi pyytää, teit oikein".

Väljemmille vesille

Olin nyt aikaikihminen, halusin oppia erilaisia töitä.

Sain paikan Käkisalimesta herrasväen perheestä. Rouva oli vaativa, hyvä ihminen, hän opetti työt kädestä pitäen.

Sain käydä kaupoilla ja torilla. Pian hän huomasi, etten tuntenut suurempia rahoja ja alkoi opettaa. Samalla hän opetti minut laskemaan. Numerot olin oppinut sekä myös hiukan laskemaan, kun askareita tehdessäni kuuntelin talollisten lasten koulunkäyntiä. Rouva antoi minulle kynän, ensimmäisen elämäkseni ja alkoi opettaa. Kohta jo muistin kauppatavaroiden hinnat ja osasin laskea, paljonko rahasta pitää saada takaisin. Rouva tarkasti aina laskuni, kauan kesti ennen kuin kynään uskoin, päässä lasku oli parempi.

Perhe muutti toiselle paikkakunnalle. Rouva sanoi erotessa, että Marin on saatava oppia ja opeteltava puhumaan niin kuin muualla maailmassa puhutaan. Sain paikan asemaravintolasta ja yritin unohtaa, miten lapsena puhuin. Asemaravintolassa sain pian tarjoilijan paikan, kun huomasi, että osaan laskea.

Olin monessa työpaikassa. Jostain kuulin, että Keski-Suomessa avataan Osuusliikkeen ravintola. Hain sinne ja siitä tulikin minulle pitkäaikainen työ.

Ensimmäinen olin keittiössä, tein monenlaista työtä. Kerran johtaja kutsui luokseen, ajattelin jo, että saan potkut. Hän puhui ystävällisesti ja sanoi: "Neiti Rekonius, olen ajatellut teistä

ravintolan vastaavaa".

En osannut sanoa mitään. Hän jatkoi: "Siihen kuuluu kirjanpito, opetan teidät". Hän opetti muutamia illan ja sanoi: "Neiti Rekonius, te olette nero, uskallan antaa teille paikan".

Olin siinä työssä muutamien vuodien, ravintola paitsi suureksi, työ oli vaativaa ja sanoin itseni irti.

Seuraava ja viimeinen työpaikkani oli Työväentalon vahtimestarin tehtävä. Työhön kuului myös ravintolan hoito ja talonmiehen tehtävät. Olin kuin herra talossa, sain vapaasti ottaa lisää työvoimaa ja huolehtia kaikesta.

Sitten alkoi tuntua, että olen tehnyt työtä tarpeekseni, olisi aika tutustua omaisiin ja sukulaisiin. Vanhempani ja sisareni olivat kuolleet, sisarpuoleni ja serkkuni asuivat perheineen Helsingissä. Muutin serkkuni omakotitaloon ja autelin heitä voimieni mukaan.

Toinin kertomaa

Mari oli kuollut, että asuin parin kilometrin päässä ja tuli kohta luokseni. Hän ei lapsuudessaan asunut enää kylässämme.

Ensimmäinen muistoni Marista on, kun kerran ajassani lehmät laitumelle menin Tommon tupaan. Mari oli lomalla ja tuli kesäkammaristansa kaunis vaalea maata viiltävä pitsellä koristeltu yöpaita yllään. En ollut nähnyt mitään niin kaunista. Harvoin talonpoikaisrahvaalla oli yöasuja.

Mouhijärven juhlien järjestäjät saivat vielä kiitosta

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallitus kokoontui Vammalassa 18. syyskuuta.

Kokouksen jälkeen hallitus piti palaverin Mouhijärvellä heinäkuussa pitäjänjuhlat järjestäneen juhlatuomikunnan kanssa. Tapaamisessa käytiin läpi kesäjuhlien tapahtumat ja sitä edeltäneet järjestelyt, ja säätiön hallitus sai samalla loppuraportin juhlatuomikunnalta.

Säätiö puolestaan kiitti onnistuneista ja runsaasti väkeä koonneista juhlissa mouhijärveläistä tuomikuntaa ja välitti lämpimät kiitoksensa kaikille talkoolaisille ja juhlien järjestämistä edesauttaneille henkilöille.

Juhlatuomikunnan naispuoliset jäsenet sekä aiheesta paljon lehteen juttuja kirjoittanut Salme Rintala kiitettiin kauniilla, kuivatuista luonnonkukista tehdyillä tauluilla. Taulut ovat Käkisalmen linnan museonjohtaja Lihkajan tekemiä. Juhlatuomikunnan miespuoliset jäsenet saivat Pyhäjärvi-lautaset muistoksi urakastaan.

Ensi kesän Vpl. Pyhäjärvi-juhlat järjestetään Nokiolla.

Samaisena torstai-iltana pyhäjärveläisyyttä oli myös esillä Tyrvään seudun museossa, missä Antero Pärssinen kertoi elämästä Pyhäjärvellä runsaan kuvamateriaalin kera.

MARJO RISTILÄ-TOIKKA

Näin elettiin ennen

Kohta sain karamellin ja aloin kiireesti juosta kotiin. Kerroin Marille lapsuusmuistoni, hän nauraa heittäytty. Sinä päivänä alkoi meidän ystävyyskuntamme.

Mari jatkaa tarinaansa: Lomat Porsaanmäellä

Kesälomani vietin synnyinikäni. Miten raikas olikaan se männikkömetsien ilma. Siellä olivat tutut ihmiset, vielä löytyi ikätovereitakin.

Isän kanssa käytiin kesäisin ongella, voi niitä Kii-majärven lihavia ahvenia. Yösydännä nukuttiin naapurien ladoissa. Hyvä oli aamuisin kotona herätä leh-mänkellojen kilkatukseen, kylän karja kulki mökkim-mehi.

Usein oli lomani Marin-päivän aikoihin, kutsuin naapurit kahville ja kylän tytöt tulivat illalla.

Istuttiin kuivalla oholla, ilta oli tyyni ja leppoisa ja kertoilin elämästäni suures-maailmassa sekä nuoruudestani. Ei siinä paljon vapaata ja huvia ollut, vain työtä ja työtä.

Voutilaisen Alma kysyi, olenko milloinkaan tanssinut, sanoin, ”Kyl maar mää Käkisalmissa ollessa yritin, mut en mää juur tah-rissa pysynyt”.

Toinin kertomaa

Tuomaalla oli lehmä, mutta ei heinämaata. Heinät hän teki naapurien jussikko niityiltä tai vesisiltä mailta. Vuokrana ei käytetty rahaa, tehtiin ”kaha,” toinen heinäsaatto Tuomaalle, toinen maanomistajalle.

Tuomas piti heinänyöntitalkoot, olikohan maa Juho Laamasen, Sakkolan suursuon laidassa. Mari oli lomalla ja järjestänyt tarjoilun, komeita vesirinkeleitä ja hyvää kahvia. Olin talkoissa Marin apulaisena, pesin kupit virtaavassa oja-vedessä.

Tuomaan talkoihin ei renkejä laitettu, isännät tulivat itse. Heinä oli pitkää kosteikko, hyvin kasvanut. Ensimmäisenä oli viikate kädessä pellon omistaja Laamasen Juho, sitten Viskarin Matti ja isäni. He olivat kaikki pitkiä, komeita miehiä vaalessa kesäpajoissaan. Siinä työteossa oli työn iloa ja juhlan tuntua, sen lapsena vaistosin. Koh-ta oli heinä niitetty ja Tuomas patisteli syömään ”mei tytö rinkellöi”.

Mari kertoi osaavansa tehdä sahtia, oli tehnyt Työ-äentalon talkoisiin. Marilta kyseltiin, millaista sahti oli. Mari kertoi, kun sitä juo, kohta kaikki laulavat. Nyt isännät innostuivat ja sanoivat, että seuraavana kesänä ei heinän lyöjiä löydy, jos et sahtia tee. En osaa sanoa, olivatko nämä viimeiset Tuomaan talkoot, Tuomas kuoli ennen talvisotaa. Kohta hiljenti pieni kylä eläen vain rakkaissa muistoissa.

Jo hyvissä ajoin ennen joulua alkoi Tuomas kysellä, onko kenelläkään hevosmiehellä asiaa Noitermaahan, tytöltä tulee paketti ja keltalla on vaikea tuoda ”mie tiijen, se ei uo-pien”.

Usein löytyi hevoskyyti.

Mikä riemu onkaan ollut pienessä kodissa, kun pakettia on availtu. Tuomaan-päivänä oli Tuomaan puun-vetotalkoot, Mari oli muistatut talkootarjottavat. Talkooväelle Tuomas kertoi, mitä paketissa oli, sai kaupasta ostetut alusvaatteet, pehmeistä kankaasta (flanellista) housut ja paita ja mei Helka sai punast-pöksyt. Niissä riittikin nau-rua. Lienevatkö olleet kylän ensimmäiset vanhojen naisten housut.

Viimeiset toiveet

Viimeisinä vuosinaan Mari asui omakotitalossa, jonka Helsingin kaupunki oli vuokrannut vanhuksille ja muutti naapuriksi.

Oli mukava piipahtaa. Hänellä oli varattu kahvipaketti minulle ja karamel-lipussi Samille. Oli vaikea ottaa niitä vastaan. Mari piti sitä pahana, eihän talontytär voi ottaa hänen lahjaansa. Otettava oli. En ollut koskaan tiennyt Karjalassa olleen luokkarojoja.

Mari muisteli paljon meneit. ”Kuisman Matin kanssa sovin suuttumiseni sota-aikana. Niitytpolulla hän tuli minua vastaan sotaherran vaatteissa, nosti minut ylös ja sanoi, että etkö sinä Mari ole vielä-kään kasvanut. Kerroin hänelle suuttumiseni. Matti sanoi, ”minä pyydän sinulta anteeksi, olisit lyönyt kaksi kertaa”. Pyhäkylän työltä en saa pyydettyä anteeksi, kun hän on Ameri-kassa”.

Mari oli ollut joskus kanssamme pyhäjärveläisten ti-

Tämä kuva on otettu Viipurilaisessa osakunnassa 1960-luvun lopulla Vpl. Pyhäjärvisen joulujuhlissa. Keskellä Mari Rekonius, vasemmalla Elma Herra, oikealla Toini Pelkonen.

laisuudessa Viipurilaisessa osakunnassa. Siellä löytyi vielä muutama henkilö, joka muisti Marin. Kyllä oli ilo, kun tulivat tervehti-mään, muistot kotiseudusta kumpusivat mieleen. Ei ollut kotiseutu paljon tyt-tärelleen antanut, kuitenkin se oli armahin synnyin-maa.

Vuodet vierivät, voimat vähenivät, sairaudet ottivat yliotteen. Kun viimeisenä toivomuksenaan Mari sanoi, ”jos pyhäjärveläinen pappi siunaisi minut”.

Mikä on se voima, mikä saa niin voimakkaasti muistamaan synnyinseutuaan. Oliko se rakkaus tullut leh-mien kellon kilkatuksesta, onkimatkoista vai isän ilosta; ”kyl mei tyttö muistaa”.

Kaarle Viika toimitti siunauksen Marin toiveen mukaisesti. Sisaren kodissa oli kaunis muistotilaisuus, pieni sukulaisten ja ystävi-en joukko läsnä.

Meitä jokaista ilahdutti, että Matti Viskari oli saapunut tilaisuuteen. Hän toi lida- vaimonsa, Marin rippikoulusiskon ja elinikäisen ystävän tervehdyksen. Hän vei meidät puheessaan Porsaanmäelle, miten Mari jo ensimmäisenä lo-mailtanaan piipahti naapuriin. Lida, kiireinen emäntä istui urkuharmonin äärelle. Mari istui vieressä ja kuunteli soittoa ja laulua. Lida pyysi tulemaan sunnuntai-na, silloin otan ajan ja lau-lan ja soitan taas. Sunnun-tai on ollut paras kirkko kahdelle pitkän tien kulki-

jalle.

Paljon elämäniänsä ja tyytyväisyyttä opimme Mar-tilta. Usein olen mielessäni ajatellut, olisiko viimeisellä tilinteon hetkellä tunnolla vain kaksi asiaa.

Samaa on ajatellut lapsenlapsenikin, sanoi kerran: ”Mummo, sinä suutuit ker-ran minulle, mutta annoin sen anteeksi”.

Me annoimme Marille ai-kaamme, saimme häneltä monin verroin enemmän. Hyvän ihmisen muisto säi-lyy.

TOINI PELKONEN

Kirjamarkkinat kertoo, mistä tuli paras kyl äkirja

Aikaisempina vuosina suuren suosion saaneet kirja-markkinat järjestetään jäl-leen 22.11. klo 11-16 Kar-jala-talolla Helsingissä.

Markkinoilla on mahdol-lisuus tutustua Karjalan alueen pitäjä-, kylä- ja su-kukirjoihin sekä lehtiin.

Ohjelmassa on muun muassa kirjailijavieras ja vinkkejä kirjan tekijöille. Li-säksi julkistetaan vuoden 2008 karjalainen sekä pitä-jä- että kyläkirja.

Pöytävaraukset kirja-markkinoille tehdään 14.11.2008 mennessä Kar-

jalan Liittoon, puh (09) 7288 170, tai s-postilla toimisto(at)karjalanliitto.fi.

Myyntipöytien hinnat: Karjalan Liiton jäsenseu-rat ja jäsenet 15 euroa, muut 45 euroa.

Tilaisuudessa myös Kar-jalaisten pitäjähdistysten liiton puheenjohtaja **Martti Nuikka** esittelee Google Interface -pohjaista me-netelmää viedä tietoa esi-merkiksi oman kotipitäjän talojen paikoista ja muista halutuista tiedoista yksin-kertaisella tavalla interne-tiin.

Kirjat

Kylieni elämää Suvannon ja Taipaleenjoen kainalossa

Karjalaisten kyläkirjojen tuoreimpia tulokkaita on Kirvesmäki Kerho ry:n kustantama ”Suvannon ja Taipaleenjoen kainalossa – Kyläkuvaus Kirvesmäen, Läämäen, Koukunnien, Terentilän ja Virsta-kiven kylistä asukkaineen ajalta ennen talvisotaa 1939”.

Kyseisen Terentilän kou-lupiirin historiaa on doku-mentoituja esinelöytöjen lisäksi valotettu laajasti jo Vatjan vierenneksen vero-kirjassa vuodelta 1500. Kä-kisalmen kaupungin ohella alueella mainitaan viiden-neksen alueella toinen kau-pungin tapaan asuttu paika, Suvannon Taipale.

Kirja käsittelee etupää-sä Metsäpirtin alueilla ole-via Terentilän koulupiirin paikkoja ja taloja asukkaai-neen, mutta sukututkimuk-sesta, historiasta ja Karja-

lasta kiinnostuneita lukijoi-ta kirja saanee muistakin lähistön pitäjistä – kuten Pyhäjärveltä.

Kun historiaa taaksepäin mennään, Pähkinäsaaren rauhan 1323 jälkeen Ruot-sin vallan hallintaan tullut Sakkolan pogosta, johon Suvannon itärannan kylät kuuluivat, käsitti Sakkolan lisäksi Pyhäjärven ja Met-säpirtin sekä osan Vuokse-lasta. Myöhemmin aikoina niistä jokaisesta tuli sitten oma pitäjäänsä.

Suvannon ja Taipaleen kainalossa -kirja on A4-kokoinen, 128-sivuinen ja pitää sisällään runsaasti karttoja ja valokuvia.

Kyläkirjaa voi kysellä: AULIS UKKONEN p. 0400 – 522 854 tai SYLVI UKKONEN p. 02- 430 8019

Pyhäjärvituuotteita saatavana

Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön 60-vuotishistoriikki. 136 sivua, runsaasti va-lokuvia ja muisteluja niin säätiön alkuajoilta kuin eri paikkakunnilla pide-tyistä juhlilla ja muista pyhäjärveläisten tapahtu-mista. Hinta 20 euroa + postikulut.

Isännänviiri (suunnitte-lu Kaarle Viika) 350 tai 450 cm. Hinta 70 euroa + postikulut

Vpl. Pyhäjärvi pöytästandaari (suunnittelu Kaarle Viika) jälleen saatavana hinta 40 euroa + postikulut.

Reino O. Kukko ja Kaarle Viika, Vpl. Pyhäjärvi v. 1989 ilmestynyt kuvateosta edelleen saatavissa. Runsaan kuvamateriaalin lisäksi kirjassa on laaja historiaosuus entisestä kotipitäjästämmä sekä murre-sanasto selityksineen. Hinta 25 euroa + postikulut.

Kari Uusitalo ja Mauri Vanhanen Kaiku-urheilua-seuran historiikki. Hinta 10 euroa + postikulut.

Tilaukset säätiön asiamies Reino Äikiä puh. 040- 769 5775 tai sähköposti reino.aikia@netti.fi

Viipurin maalaiskunta ja saaristo esittelyssä 6.11.

Karjalatalolla pitäjäsittelijän sarjassa on vuorossa Viipurin maalaiskunta ja Viipurin saaristo 6.11.08 klo 18-20. Viipurin maalaiskunta tunnetaan mm. suurista kartanoistaan, joista kuuluisimpia ovat Lavola, Kiis-kilä, Saarela, Suur-Merijoki ja viipurilaisten puistona-kin toiminut Monrepos. Viipurinlahden saaristo muo-dosti vireän asuttujen saarten kokonaisuuden.

Kukot kulkivat viisi päivää Karjalassa

Mauri Kukko ja sukuseuran standaari bussin kullalla.

Matkalle kannattaa houkuttaa hyvä johtaja. Erinomainen lisä tulee, jos mukana on tietoneikkoja ja hauskoja seuraimia.

Asiat olivat mallillaan, kun Kukkojen Sukuseura starttasi viiden päivän matkalle Karjalaan 12. kesäkuuta. Sukuseuran puheenjohtaja **Jari Kukko** piti huolen, että porukka pysyi koossa ja aikataulussa. Hän myös kertoi matkakohteista. Matkaopas olisi ollutkin tarpeeton, sillä puheenjohtajan lisäksi varsinkin **Mauri Kukko** oli kohteista paljon kerrottavaa, ja jokainen saattoi tarttua mikkiin.

Tutuksi tultiin ja sukukirjassa riittää matkan jälkeen tutkittavaa. Kaukaisimmat 18 matkustajasta olivat tulleet Norjasta.

Matkaan lähdettiin varhain perjantaiamuna Tampereen linja-autoasemalta. Helsingin ja Lappeenrantaan kautta ajettiin rajalle Niiralaan, missä oltiin kello 15.30. Rajaselvitykset veivät pari tuntia ja niin jatkettiin kohti Sortavalaa.

Lakana vähän yllätti

Majoituimme Hotelli Sortavalan, joka on kerraston päätyyn remontoitu majapaikka, kohtuullinen suihkuineen ja puhtaina. Vuoteen lakanakankaassa oli pihistely niin, että sitä ei riittänyt aivan koko patjan mitalle. Rakennuksen edessä meitä piirittivät karttakappia, joita ilmaantui muuallakin matkan varrella heti kaupantekoon. Eurot maskuvälisinä olivat haluttuja. Suomi ja suomen kieli näkyvät Sortavalassa yhä. Ennen sotaa rakennettuja taloja on pystyssä ja monet niistä ovat varsin hyvässä kunnossa. Yksi tunnetuista maamerkeistä on Ruonolijan patsas kolmikulmaisuudessa ja entinen Suomen Pankin talo sen takana.

Toisena päivänä linja-au-

ton nokka käännettiin kohti Petroskoita.

Loimolan idyllisessä karjalaiskylässä saimme viettää aurinkoisin kahviteltuun komean kosken kuohuessa vieressä. Kosken lähellä laiturilla naiset huuhittelivat pyykkejä Suomessaakin ennen vanhaan tuttuun malliin kepillä pyykkejä vedessä häämentäen.

Murheen risti -muistomerkki Lemetin tienhaaras- sa pysähdytti ja ympäristö hätkähdytti. Suurikokoisen muistomerkkin pystyttivät Suomen ja Venäjän valtiot yhdessä ja se paljastettiin vuonna 2000. Molempien maiden äidit itkevät teoksessa ristiä vasten toisiaan syleillen. Muistomerkkin lähellä maastossa on vielä paljon merkkejä taisteluista.

Jäljistä päätellen paikalliset ihmiset ovat viettäneet muistomerkkin läheisyydessä juhlahetkiä omaan tyyliinsä. Kuohuviinipulloja ja muuta roskaa oli sekä roskapöytänsä että maassa. Mukavuuslaitoksen oven joku ehti aukaista, ja viesti oli selvä: Ei sinne voi mennä.

Kollaa kestää

Kollanjoki on nimestään huolimatta lähinnä puro. Kollaan muistomerkki, katkennut kivipaasi, on tien pohjoispuolella, joen tuntumassa.

Mauri Kukko pohjusti bussissa tiedoilla Kollaan taisteluista. Nyt muistamme, mistä sai alkunsa kaikille tuttu sanonta Kollaa kestää. Luutnantti **Aarne Juutilainen** vastasi näillä sanoilla kenraalimajuri **Hägglundin** kysymykseen kestääkö Kollaa. Aarne Juutilainen oli lentäjä-ässä **Ilmari Juutilaisen** veli. Ranskan muukalaislegioonassakin palvellut Aarne tunnettiin Marokon Kaahuna ja Ilmari oli Suomen ilmavoimien menestyksikkäin taistelulentäjä toisessa maailmansodassa.

Kizhi lumooa hetkessä

Pietari Suuren perustama Petroskoi näyttötyy saapuille melko siistinä. Tavanomainen näky täällä kuten Sortavalassakin tosin oli joukko nuoria, joilla oli kädessään olutpullo. Tyhjiä pulloja ei myöskään kierrätetty vaan niitä on roskiksissa ja katujen varsilla. Suomalaisen suosima hotelli Pohjola sai meidät Karjalan pääkaupungissa vieraakseen.

Tutustuimme kaupunkiin ja kävimme retkellä Kizhin saarella, joka oli Äänisen keskus jo 1400-luvulla. Kantosiipialus vie saarelle ja varsinkin tulomatkalla Äänisen pinta välkehti satumaisena auringossa.

Opas johdatteli museoaluelle, jonne on koottu Karjalan kylästä kirkkoja, tsasounia, aittoja ja tuulimyllyjä. Varsin mielenkiintoinen on kookas karjalais-talo, jossa saman katon alla, mutta eri tiloissa, ovat asustaneet niin isäntäväki kuin karjakin. Kizhin saari kuuluu Unescon maailmanperintölistaan, ja siellä onkin lupa käyttää superlatiiveja: Venäjän tunnetuin puukirkko, vanhin puukirkko jne.

Kuuluisimpia on Ylösnousemuksen kirkko, jossa on 22 kupolia. Rakentamisessa ei ole käytetty ainutakaan rautanaulaa. Kupolit ovat haapapuuta ja kiiltelevät sopivassa auringonvalossa hohtavan hopeisina.

Petroskoista saimme pika-annoksen tietoa kiertäjälehtien pätevän oppaan johdolla. Sää suosi jälleen, kun kävelimme Äänisen rantabulevardilla. Veistoksineen ja kivetysineen bulevardi kelpaa malliksi muillekin rantakaupungeille.

Karjala tallella Nurmolaissa

Äänisen rannoilla siirryimme idyllistä toiseen, kun päivä oli varattu Nurmolaan karjalaiskylää ja Aleksanteri Syväriläisen luosta-

ria varten. Suomalaiset valloittivat Nurmolaan syyskuun alussa 1941 ja lentokenttä otettiin käyttöön. Kyläläiset ovat puolestaan ottaneet käyttöön lentokenttärakenteita. Niitä on tonttien ympärillä aitoina, nyt tosin jo pahasti ruostuneina.

Luostarissa ei kiinnitetty huomiota siihen, oliko naisilla sääntöjen vaatima hame. Ehkä syynä oli väenpaljous. Meneillään oli juhlapalvelus, jota saimme seurata sivusta.

Viimeiseksi matkailaksi saavuimme Terijoelle hotelli Geliokseen. Matkalla saimme maistella naapurimaan liikennetapoja. Ohi on päästävää ja mistäpä muualta se käy kätevästi kuin oikealta. Onneksi ei tullut törmäyksiä.

Perillä kävimme iltaikävelyllä Teriojen hiekkarannassa ja vanhoja pitsihuviloita ihastelemassa. Monet niistä ovat rapistuneet. Uusia huviloita ja taloja on rakennettu rahaa säästelemättä.

Kotimatka alkoi maanantaina Kronstadtin kautta kohti Viipuria. Vatsakin oli eri lailla täysi, sillä hotellin seisova pöytä oli runsas, ei pelkkää puuroa ja pala valkoista leipää kuin muualla. Kronstadtissa ei ollut käynyt ennen kukaan, ei edes Länsi-linjojen bussilla meitä kyydinyt **Martti Nieminen**.

Jari Kukko ja Heli Kukko Runoilijan patsaalla Sortavalassa.

Kukkoja Petroskoissa hotelli Pohjolan edustalla.

Kizhin saaren komeaa puurakentamista. Kuvat: Jari Kukko.

Nurmolaan postilaatit olivat ruosteesta ruskeita. Kuvat: Paula Latva.

Lehtikuusten juurella

Loppumatkan mieleenpainuvimpia hetkiä oli kävely Raivolan lehtikuusimetsässä. Pietari Suuren perustaman metsän tarkoituksena oli toimittaa Kronstadtin laivanrakennukseen materiaalia. Aika muuttui, eikä ajatus koskaan toteutunut. Suurimmat puut ovat ve-

nyneet yli 50 metrin mittaan.

Viipurissa pistäydymme ostoksilla kauppahallissa, ja olipa Kukkoja runsas joukko koossa kerralla, kun lounastimme Pyöreässä tornissa.

Kotiin palasimme Nuijamaan raja-aseman kautta.

PAULA LATVA

Montruan, Pöhlölän ja Kalamajan jakokunnan väki kokoontui taas

Kuvassa oikealta kunniajäsenemme Matti Pohjolainen, hänen takanaan Pirjo Kiiala ja rehtori Pentti Rantanen. Vasemmalla osa kokousväkeä eri puolilta Suomea.

Vuodesta 1947 lähtien on kolmen kylän väki jälkeläisineen tavannut toisiaan ja pitänyt vuosittaisen jakokunnan kokouksen. Karkun Evankelinen Opisto tarjosi 30.8.2008 meille tilaisuuden yhdessäoloon. Vaikka ikä ja sairaudet ovat harventaneet vanhemman väen osallistumista, oli paikalla silti yli kaksikymmentä henkilöä, osa pitkienkin matkojen takaa. Toisaalta kiireet ja yhteensattumat vähensivät väkimäärää.

Yhteisen ruokailun ja kuulumisten vaihdon jälkeen siirryimme opiston juhlasaliin, jossa rehtori **Pentti Rantanen** kertoi opiston 90-vuotisesta historiasta, sen nykypäivästä ja tulevaisuuden haasteista. Vaikka vuodet vierivät ja ihmiset vaihtuivat, opiston perusarvoja ovat: evankelinen kristillisuus, ihmisläheinen turvallisuus ja yhteisvastuullinen välittäminen. Opiston koulutustarjonta kattaa kymppiluokan, luki-on, erä- ja luontokoulutusta, seurakunnallista maallikkokoulutusta ja erilaista lyhytkurssitoimintaa kesällä ja viikonloppuisin. Karkun Evankelisen Opiston juhluvuoden pääjuhlaa vietetään marraskuun 1. sunnuntaina.

Jakokuntamme isännän, **Yrjö S. Kaasalaisen** avatua kokouksen, vietimme hiljaisen hetken kunnioittaen vuoden aikana keskuudestamme poistuneiden henkilöiden muistoa. Tämän jälkeen kokous järjestäytyi ja puhetta valittiin johtamaan varaisäntämme **Pertti Pohjolainen**. Sihteerinä toimi **Liisa Rantanen**. Tilit hyväksyttiin ja vastuuvapaus myönnettiin. Todettiin, että jakokuntamme on toiminut suunnitelmallisesti, pitkäjänteisesti ja ansiokkaasti. Kyläkartta v.1962, kyläkirja *Tarinakivillä* v.1997, video kotiseudusta v.2002. Montruan Ns. Kataja II täyttyessä 100 vuotta vuonna 2004, järjestimme matkan Pyhäjärvelle, johon osallistui 58 henkilöä. Lisäksi kyläkuntamme edustajia on osallistunut kaikkiin Vpl. Pyhäjärvi Säätiön tähänastisiin talokoomatkoihin.

Näissä hankkeissa on ollut mukana ja merkittävänä taustavaikuttajana Puuseppäliikkeenharjoittaja **Matti Pohjolainen**, joka yksimielisellä päätöksellä nimitettiin jakokuntamme kunniajäseneksi. Hänen kiitospuheensa sanoma oli, että jakokunnan toiminta jatkuisi tulevinakin vuosina. On-

Yrjö S. Kaasalainen luovutti *Tarinakivillä* -kyläkirjan rehtori **Pentti Rantaselle** kokousväen seurattuna toimitusta taustalla. Kuvat: Ritva Kaasalainen.

nea, terveyttä ja pitkää ikää Matille! Kokouksen päätökset eivät tuoneet henkilövalintoihin muutoksia. Päätettiin kokoontua ensi vuonna Ritva ja Yrjö S. Kaasalaisen luona myöhemmin sovittavana ajankohtana.

Ohjelmallisissa tuokiossa **Laina Tenkanen-Poikeus** esitti yksinlaulua ja hänen johdolla ja säestyksellä lauloimme yhteislauluja. Muistelimme viimevuotista Alavuden matkamme Yrjön näyttäessä kuvia tietokoneelta valkokankaalle. **Pirjo Kiiala**

muisteli opiskeluaikansa Karkun opistossa Pertti Pohjolaisen täydentäessä ja myötäeläessä kuulijoiden kanssa esitystä. Kunniajäsenemme Matti Pohjolainen esitti **Helmi Pärssin** runokokeelman parhaita katkelmia. Nopeasti kului aika ja lähtökahvit kruunasivat yhdessäolomme. Kiitos opistolle että saimme kokoontua, kiitos pöydänantimista ja kiitos osallistujille antoisasta yhdessäolosta.

YRJÖ S.
KAASALAINEN

Sieltä ja täältä...

Laulaja, pianisti **Maarit Helena Hurmerinta os. Äijö** Vantaalta julkisti 35-vuotisen laulajauransa kunniaksi 1.10.2008 uuden levyn: *Yö saapuu kaupunkiin*. Maarit on isänsä puolelta pyhäjärveläinen. Maaritin isä Rainer on Huugo ja Helena Äijön poika Pyhäjärven Vernitsalta. Maarit on mummon kaima.

Kuvataiteilija **Heli Hil-**

tunen Helsingistä on saanut Valtion kuvataidetoimikunnan viisivuotisen apurahan 2.10.08. Heli sai arvostetun Ars Fennica palkinnon v. 2001. Heli on isänsä puolelta pyhäjärveläinen. Heliin isän Unton vanhemmat ovat Tyyne os. Humala Vernitsalta ja Reino Hiltunen Yläjärveltä.

Turun hovioikeus täyttää tässä kuussa 385 vuot-

ta. Arvokkaaseen juhlaan 31.10.-08 tilattiin juhlaruno emeritus professori, filosofian tohtori **Erkki Lehtiseltä** Jyväskylästä, juuret Kallenkartanosta, Pyhäjärveltä.

YLE Radio 1:ssä on perjantaisin klo 9.06-9.55 ohjelma **KEMPPINEN**. Professori, juristi ja historioitsija Jukka Kemppinen keskustelee vieraidensa kans-

sa Bulevardin Kahvilassa suorassa lähetyksessä erilaisista kulttuurimme ilmiöistä.

Vakituisena keskusteluvieraana on teologian tohtori **Juhani Forsberg** Helsingistä (Konnitsasta, Pyhäjärveltä). Mielenkiintoinen ohjelma alkoi vuoden alusta ja jatkuu tämän vuoden loppuun.

SALME RINTALA

Pakinan paikka

Viipuri sai mennä

Karjalan pääkaupunki Viipuri oli ennen viime sotia maamme toiseksi suurin ja selkeästi kansainvälinen kaupunki. Sen historia voidaan katsoa alkaneen Pähkinäsaaren rauhasta 1323, jolloin Viipurin alue liitettiin Ruotsin valtakuntaan. Asemansa turvaamiseksi silloista Novgorodia vastaan ruotsalaiset rakensivat Viipurin linnan nykyiselle paikalleen. Kaupunkioikeudet Viipuri sai vuonna 1403 ja kehitys koko suurvallan itäiseksi pääkaupungiksi näytti sileältä. Mutta rosoiseksi taival sitten kävi.

Seuraavat noin parisataa vuotta Viipuri ja Karjala olivat lähes alituista idän ja lännen, slaavilais-ortodoksisen Venäjän ja katolisen, sittemmin protestanttisen Ruotsin välistä taistelutannerta. Ja ellei aina ihan sotaa käyty, niin hävitys- ja kostoretkiä harrastettiin kiitettävästi puolin ja toisin. Miekan voimalla tarjottiin karjalaisille vuoroin läntistä, vuoroin itäistä valtaa, kulttuuria ja uskontoa. Näin saivat Karjala ja Viipuri väkivalloin kansainvälisen ja monikulttuurisen perustan.

Autonomian ajalla Viipurissa asui suomalaisten ohella paljon venäläisiä, ruotsalaisia ja saksalaisia, joista etenkin viimeainittujen osuus kaupungin talouselämässä oli merkittävä. Talvisodan alla Viipurissa asui yli 86000 henkeä. Kaupungin taloudellinen, kulttuurinen ja symbolinen merkitys Karjalalle ja karjalaisuudelle oli aivan keskeinen.

Talvisodassa maahan tunkeutuva vihollinen pääsi Viipurin porteille mutta varsinainen kaupunki menetettiin vasta rauhanteossa. Jatkosodan sykkähdyttävimpä hetkiä olikin sitten Viipurin takaisinvaltaus 30. elokuuta 1941 ja siniristitilipun paluu linnan torniin. Kaupunki oli pahoin kärsinyt kahdessa sodassa mutta siviilasukkaiden palattua elämä Viipurissa alkoi vähitellen palautua uomiinsa.

Viipurin uusi, nyt sotilaallinen menettäminen ja lähes taistelutta 20.6.1944 on viime sotiemme kenties suurin trauma. Ei siksi, että asian merkitys olisi ollut sotilaallisesti ratkaiseva vaan siksi, että kaupungin menettäminen oli valtaisa henkinen takaisu. Viipurin nopean menettämisen syytä on ruodittu vuosikymmenet ilman yhtä selkeää selitystä. Sotahistorian kummallisuuksiin kuuluu, että ratkaisevaa uutta tietoa voi syntyä vuosikymmentenkin jälkeen tapahtuneesta. Näin on taannoin käynyt myös Viipurin kohdalla: kaupunkia ei halluttukaan tosissaan puolustaa kesäkuussa 1944!

Sotiemme operaatioista päämajassa vastannut kenraaliluutnantti A.F. Airo oli myöhemmissä haastattelussa jo antanut ymmärtää, ettei väärällä puolen Viipurinlahtea sijainneen kaupungin puolustus olisi ollut mielekasta. Kuitenkin vasta viime vuosien tutkimus on päättänyt systemaattisesti samaan lopputulokseen. Viipurin puolustaminen oli kaikkien aselajien osalta niin laiminlyöttyä tai vähintään puutteellista, että olisikin ollut suoranainen ihme, jos kaupunki olisi pystytty pitämään.

Eversti Kempin 20. Prikaati saapui puutteellisesti linnoitettuun Viipuriin vasta taistelun aattona ja ilman aiempaa sotakokemusta yhtymänä. Joukkojen amputatarvikehuolto epäonnistui toitaalisesti, taistelun ratkaisuvaiheessa Viipuri oli vailla ilmatorjuntaa, panssareita ei puolustukseen juuri hellinnyt, panssarintorjuntaan oli kokonaista kaksi kunnon tykkiä ja myös viestiyhteydet takkusivat.

Mannerheim piti Viipurin menetystä katastrofina ja halusi Kempin siitä syytteen. Tosiasassa syytteen olisi pitänyt asettaa päämaja, joka heitti Kempin prikaatin mahdollittomaan tehtävään. Muu sodanjohto ohitti kylmästi vanhan ylipäällikön tahdon Viipurin asiassa, jotta puolustuksen lopulliseen organisointiin olisi jäänyt parhaat eväät. Liekö Marskille asia koskaan selvinnyt?

KOIPSELO

Leikkitoverit löytyivät

Syyskuun lehdessä **Juho Yli-Hukkala** etsi tunnistustietoja henkilötietoja vuoden 1940 talvella otettuun valokuvaan, jossa isäntävään Yli-Hukkalan perheen lisäksi mukana kuvassa oli talvisodan evakkoja. Kyselijä päätteli kysymyksessä olevan Vpl. Pyhäjärven väkeä. Olipa hän kuvan takaa saanut selville henkilöiden nimiäkin.

Huittisissa asuvan lehtemme lukija **Rauno Huppunen** tunnisti olevansa kuvassa ja tunsikin myös useimmat muutkin henkilöt. Nimet olivat tosin hieman väärässä järjestyksessä. Saatuaan lähettäjän yhteystiedot Rauno otti yhteyttä kyselijään luvaten täydentää pyhäjärveläisten evakkojen elämänvaiheita hieman laajemminkin.

Elossa on kuvan henkilöistä Hilkka Huppunen os. Vuohelainen, Rauno Huppunen isän veljen vaimo. Hilkan veli Viljo Vuohelainen ja Seija Haakana. Rauno kertoo evakoiden olleen Alavudella vuoden ajan ja kotiin Karjalaan lähdettiin 1941 lokakuun lopulla. Entiset kodit olivat silloin säilyneet lähes ehjinä. Viimeisen lähdön jälkeen kylän talot on lähes kokonaan hävitetty. Kotiseutumatkoiensa aikana on todettu vain Haakanan talon ja Tobias Äikiän talon olevan osittain pystyssä. Pellot ovat kolhoosin karjalaitumena.

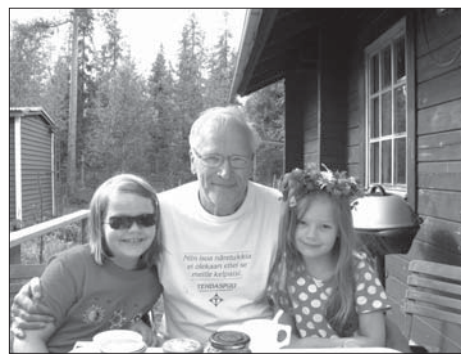
Rauno Huppunen toinen pojista asuu Seinäjoella ja nyt seuraavan matkan aikana on tarkoitus käydä entisen evakkotalon paikalla. Juvassa näkyvää taloa ei enää ole olemassa mutta joitain rakennuksia kuitenkin.

Kuvassa olevat evakot ovat siis seuraavat: 1. Viljo Vuohelainen 2. Arvo Haakana 3. Helena Haakana 4. Eila Haakana 5. Rauno Huppunen 6. Maria Huppunen 7. Hilkka Huppunen os. Vuohelainen 8. Hilkan sylissä tytär Marjatta Huppunen 9. Esteri Haakana 10. Esterin sylissä tytär Seija Haakana.

Rauno Huppunen ja Juho Yli-Hukkala lapsenlapsineen.

Rauno Huppunen puhelimen numero on 02-568186 tai matkapuhelin 044-3341161.

Rauno Huppunen ja Juho Yli-Hukkala ovat vaihtaneet keskenään valokuvia.

Pikkukuvissa lapsuuden leikkitoverit on kuvattu nyt miehuusiässä.

REINO ÄIKIÄ

Tilaa oma lehti

Vpl.

Pyhäjärvi

TAPAHTUMAKALENTERI

Tampereen Seudun Vpl Pyhäjärvierkko su 9.11.2008 klo 13 Vanhalla kirjastotalolla, hallitus kokoontuu klo 12. Kerhon pikkujoulu su 7.12.2008 klo 14 Ravintola Vaskitähdessä, Hatanpään puistokuja 22, tarkemmat tiedot marraskuun lehdessä.

Lahden seudun Vpl Pyhäjärvi-kerhon marraskuun kokous pidetään torstaina 06.11.2008 klo 13 Ravintola Wanhassa Herrassa, Laaksokatu 17 Lahdessa. Aiheena pyhäjärveläiset valokuvat. Tervetuloa.

Suvannon seudun sukututkimuspiiri kokoontuu 15. marraskuuta 2008 Karjalatalolla Galleria-salissa Käpylänselä 1 Helsingissä. Vetoryhmä kokoontuu klo 12.00. Kello 12.30-14.00 on varattu sukutietojen vaihtoon. Varsinainen kokous on klo 14.00-17.00. Kokouksen järjestelyvastuu on pyhäjärveläisillä. Tervetuloa joukolla mukaan!

Haemme Vpl. Pyhäjärvi-Säätiölle Asiamiestä

Asiamies toimii Säätiön hallituksen viidentenä jäsenenä. Tehtävä on mielenkiintoinen ja vaativa ja samalla näköalapaikka, jossa on tilaisuus kehittyä ja kantaa yhteistä vastuuta toimintamme jatkuvuudesta. Toimenkuvaan kuuluu hallituksen ja hallintoneuvoston sihteerinä valmistella kokousten esityslistat ja laatia kokousten pöytäkirjat, huolehtia Säätiön kirjeenvaihdosta ja suorittaa muut asiamiehelle uskotut tehtävät. Tehtävä alkaa 1.3.2009, mutta perehdyttäminen voi alkaa tarvittaessa aikaisemminkin.

Lisätietoja antavat mielellään Yrjö S. Kaasalainen puh. 0400626770 ja hallintoneuvoston puheenjohtaja Antero Pärssinen puh. 0505706575.

Tavanomaiset kirjalliset hakemukset tulee toimittaa 28.11.2008 mennessä Vpl. Pyhäjärvi-Säätiön hallituksen puheenjohtajalle Yrjö S. Kaasalaiselle os. Kallenkatu 10, 29200 Harjavalta.

Karjalaiset joulumyyjäiset Helsingissä Karjalatalolla järjestetään lauantaina 29.11. klo 11-13 joulumyyjäiset. Pöytävaraukset 14.11.2008 mennessä Karjalan Liittoon, (09) 7288 170, toimisto(at)karjalanliitto.fi. Myyntipöytien hinnat: Karjalan Liiton jäsenesurat ja jäsenet 15 euroa, muut 45 euroa.

Kaunista Vpl Pyhäjärveä.

Osa I, Pyhäjärven koulutie, 232 sivua, 300 valokuvaa. Osa II, Juurillaan ja maailmalla, 504 sivua, 1450 valokuvaa. Koko A4. Kirjaparin hinta 95 euroa + lähetyskulut. **Tilaukset:** Toivo Hinkkanen, p. 050 3425 027, tai larjava@gmail.com.

Kokouskutsu Vpl. Pyhäjärvi-seura ry

Syyskokous ja pikkujoulu la 29.11.08 klo 13.00

Tervetuloa Helsingissä Karjala-talolla Galleria-saliin ensimmäisen adventtisunnuntain aattona, **lauantaina 29.11.08 klo 13.00**. Aluksi pidetään syyskokous, missä käsitellään sääntömääräiset syyskokousasiat mm. puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan valinta vuodelle 2009, uusien jäsenten valinta erovuoroisten tilalle hallitukseen vv. 2009-2010, jäsenmaksusta päättäminen, toimintasuunnitelma ja tulo- ja menoarvio vuodelle 2009.

Kokouksen jälkeen Kaarina Pärssisen kuvamateriaalilla höystetty alustus:

Konevitsa nyt ja tulevaisuudessa - mikä on suomalaisten vieraiden rooli

Keskustelun lomassa nautimme pikkujoulukahvit ja laulamme yhdessä joululauluja. Myös perinteiset arpajaiset järjestetään ja niitä varten vastaanotetaan lahjoituksina pieniä voittoja. Tilaisuudessa saatavana seuran teettämää vaakanapaitaa, 50-vuotishistoriikkia ja

Muistojen järvi -dokumenttifilmiä.

Lämpimästi tervetuloa kaikki niin seuran jäsenet kuin muutkin pyhäjärveläisyydestä, karjalaisuudesta ja Konevitsasta kiinnostuneet!

Vpl. Pyhäjärvi-seura ry:n hallitus

Seuraavaan lehteen tarkoitettu aineisto pitää olla toimituksessa viimeistään **pe 7.11.2008**, mennessä.

vpl. Pyhäjärvi

Julkaisija: Vpl. Pyhäjärvi-Säätiö

VPL.PYHÄJÄRVI-SÄÄTIÖ

Päätoimittaja:
Marjo Ristilä-Toikka
Rautasemantie 375
37550 Lempäälä
puh. 040 730 2622 tai
03-3748 448
marjo.ristila-toikka@kolumbus.fi

Tilaukset, jakeluhäiriöt ja osoitteenmuutokset:
Reino Äikiä
Nokkamäentie 256
32700 Huittinen
puh. 040 769 5775
tai 02-566 213
fax 02-566 218
reino.aikia@netti.fi

Sivunvalmistus:
Marjo Ristilä-Toikka

Painopaikka:
Satakunnan
Painotuote Oy, Kokemäki

Tilaushinnat: koti- ja ulkomaat 25 euroa/vsk.
Ilmoitushinnat (pmm): kuolinilmoitukset.....0,70 e
tekstissä.....0,80 e
pienin ilmoitus.....20 e
Hintoihin lisätään alv. 22%